

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/211943>

Please be advised that this information was generated on 2021-01-23 and may be subject to change.

Onderwijsmeter 2001

Gerrit Vrieze
Corine Tiebosch
Nico van Kessel

its

wetenschap
voor beleid
en samenleving

ONDERWIJSMETER 2001

Onderwijsmeter 2001

Gerrit Vrieze
Corine Tiebosch
Nico van Kessel

December 2001

De particuliere prijs van deze uitgave is € 12

Deze uitgave is te bestellen bij het ITS, 024 - 365 35 00.

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Onderwijsmeter 2001 / - Nijmegen: ITS

ISBN 90 - 5554 - 179 - 6

NUGI 722

© 2001 ITS, Stichting Katholieke Universiteit te Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van het ITS van de Stichting Katholieke Universiteit te Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Voorwoord

Met de Onderwijsmeter wordt in opdracht van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen jaarlijks de mening over het onderwijs van én de Nederlandse bevolking én ouders met kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs gepeild. Het voorliggende rapport is een verslag van de meting in 2001. Inmiddels de derde sinds 1999.

De Onderwijsmeter wordt om drie redenen uitgevoerd:

- . ze levert systematisch verzamelde kennis die bij de vaststelling van het onderwijsbeleid een belangrijke rol kan vervullen
- . ze levert inzicht in mogelijke trends en ontwikkelingen in opinies
- . ze bevordert de kwaliteit van het maatschappelijke en politieke debat over het onderwijs door het leveren van feitelijke gegevens.

De Onderwijsmeter heeft in 1999 en 2000 in een duidelijke behoefte voorzien. Wij hopen dat dit ook met de Onderwijsmeter 2001 het geval zal zijn.

De Onderwijsmeter 2001 is uitgevoerd binnen het ITS-thema Organisatie van het onderwijs. Het team bestaat uit Gerrit Vrieze, Corine Tiebosch en Nico van Kessel. Voorts zijn belangrijke bijdragen geleverd door Mark Vollaard, Raymond Overmars en Ron Engelen. De tekstverwerking en lay-out is verzorgd door Rian van Leeuwen, Marijke Linssen en Yvonne Meeuwssen.

Vanuit het ministerie van OCenW is de meting op constructieve wijze begeleid door Will Tiemeijer.

Het onderzoeksteam dankt alle bevroagden voor hun bereidwillige medewerking.

Nico van Kessel
themamanager

Inhoud

Voorwoord	v
1 Onderwijsmeter	1
1.1 Inleiding	1
1.2 Belangrijkste bevindingen	2
1.3 Leeswijzer	6
1.4 Analyses	7
2 Algemeen beeld onderwijs	9
2.1 Rapportcijfers	9
2.2 Belang van het onderwijs	11
2.2.1 Financieel belang	11
2.2.2 Mate van informatiebehoefte	13
2.2.3 Onderwijs als verdeler in maatschappelijke kansen	14
2.3 Prioriteit beleidsterreinen waaronder onderwijs	17
2.4 Het onderwijs en het onderwijsbeleid	19
2.5 Kennis over het onderwijs	22
3 Ouders over de school van het kind	27
3.1 Rapportcijfers voor school en leraren eigen kind	27
3.2 Tevredenheid met de school van het kind	29
3.3 Zorgpunten in het onderwijs	34
3.3.1 Grootste probleem in het onderwijs	34
3.3.2 Zorgen van ouders over het onderwijs	36
3.4 Is men op de hoogte van wat kinderen leren op school?	38
3.5 Waaraan moet in het onderwijs meer aandacht worden besteed?	40
3.6 Tendensen	44
4 De leraar	47
4.1 Oplossingen voor het tekort aan leraren	47
4.2 Waardering voor de leraren	49
4.3 Beroep aanraden	52
4.4 Overwegen zelf leraar te worden	53
4.5 Wat verdient de leraar?	54

5 Actuele onderwerpen	57
5.1 Grote en kleine scholen	57
5.2 'Witte' en 'zwarte' scholen	60
5.3 Het Studiehuis	63
Bijlage 1: Rechte tellingen	65
Bijlage 2: Omschrijving variabelen	97

1 Onderwijsmeter 2001

1.1 Inleiding

Voor het derde jaar heeft het ITS doorsnee-Nederlanders en ouders met kinderen met deelnemende kinderen aan het onderwijs ondervraagd naar hun mening over het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. In 2001 zijn wederom 1600 respondenten geïnterviewd. De helft over het basisonderwijs, de andere helft over het voortgezet onderwijs. Over het basisonderwijs zijn doorsnee-Nederlanders ondervraagd en ook de directbetrokken ouders van kinderen in het basisonderwijs. Ook de vragen over het voortgezet onderwijs zijn voorgelegd aan een representatieve groep Nederlanders en ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs.

In 1999, 2000 en 2001 zijn voor een groot deel dezelfde vragen voorgelegd, om goed de verandering in opinie door de tijd in beeld te brengen. Veranderen de problemen die in het onderwijs spelen door de tijd? Of kampt het onderwijs nog steeds met dezelfde problemen als in de voorgaande jaren? Wat is het belang dat Nederlanders en ouders in 2001 aan het onderwijs hechten? Vinden ze dat het onderwijs meer of minder financiële middelen moeten krijgen? Zijn Nederlanders nu beter op de hoogte van wat er in het onderwijs speelt? Dit en nog veel meer vragen worden bekeken over de jaren heen.

Respons onderwijsmeter 2001

In 2001 hebben in totaal 1607 respondenten deelgenomen aan de onderwijsmeter. Deze groep is onderverdeeld in vier groepen. Iedere groep is een iets andere set van vragen voorgelegd. Allereerst is een deel ondervraagd over het basisonderwijs en een deel over het voortgezet onderwijs. De groep die ondervraagd is over het basisonderwijs, bestaat enerzijds uit een representatieve groep Nederlanders en anderzijds uit ouders met kinderen die deelnemen aan het basisonderwijs. De groep die ondervraagd is over voortgezet onderwijs bestaat ook uit doorsnee-Nederlanders en ouders.

Respons onder de vier groepen:

• Nederlanders over het <i>basisonderwijs</i> :	405
• Ouders met kinderen in het <i>basisonderwijs</i> :	400
• Nederlanders over het <i>voortgezet onderwijs</i> :	400
• Ouders met kinderen in het <i>voortgezet onderwijs</i> :	402

Bij het bespreken van de resultaten zullen we steeds een onderscheid maken tussen deze vier groepen.

Naast het vaste deel van de onderwijsmeter, is er ook een flexibel deel. Onderwerpen die in 2001 in het onderwijs spelen en waarvan het interessant is de opinie van de doorsnee-Nederlanders en de directbetrokkenen te horen. Onderwerpen die dit jaar extra aan bod zijn gekomen, hebben onder andere betrekking op de tekort aan leraren in zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Hiervoor zijn oplossingen voorgelegd aan ouders, die konden aangeven of het wel of geen goede oplossing zou zijn om het tekort tegen te gaan. Daarnaast is dit jaar ingegaan op het onderwijsbeleid van het huidige kabinet. Is dit goed of slecht beleid? En in hoeverre zijn de ouders met kinderen in het onderwijs op de hoogte van het gevoerde beleid?

Onderhavig rapport doet verslag van de mening van Nederlanders en ouders over het onderwijs in 2001. Daarnaast beschrijven we - in zover mogelijk - de veranderingen die zich voordoen ten opzichte van 1999 en 2000.

1.2 Belangrijkste bevindingen

1. Lerarentekort grootste zorgpunt

Het tekort aan leraren wordt verreweg het vaakst genoemd als grootste zorgpunt in het onderwijs. Aan de ouders werd een aantal mogelijke maatregelen voorgelegd om het tekort aan te pakken. Twee daarvan worden gesteund door een grote meerderheid van de respondenten, namelijk:

- . 87 procent van de ouders met kinderen op school vindt het een goed idee dat mensen met een diploma uit het hoger onderwijs (met bijscholing) leraar kunnen worden (zij-instromers).
- . 82 procent van de ouders met kinderen in het basisonderwijs vindt het een goed idee dat mensen met een MBO-diploma leraren in de klassen hun helpen of assisteren (klassenassistenten). In het voortgezet onderwijs is dit volgens 77 procent van de ouders een goed idee.

Het rapportcijfer dat men aan de leraar geeft, blijft vergeleken met vorige jaren stabiel. De leraar basisonderwijs krijgt een 7.0 en de leraar in het voortgezet onderwijs een 6.8. Negen op de tien ondervraagde Nederlanders zegt (tamelijk) veel waardering te hebben voor de leraar basisonderwijs (89%) en voor de leraar in het voortgezet onderwijs (86%).

Hoe aantrekkelijk is het leraarschap als beroep? Het percentage ondervraagden dat het buurmeisje of buurjongen desgevraagd zou adviseren leraar te worden, neemt over de gehele linie (basisonderwijs en voortgezet onderwijs) duidelijk toe. Van de Nederlanders zou 63 procent het buurmeisje desgevraagd aanraden leraar basisonderwijs te worden. In 1999 was dit 'maar' 45 procent. Ook buurjongens krijgen steeds vaker het

advies leraar basisonderwijs te worden (van 49 procent in 1999 naar 58 procent in 2001). In het voortgezet onderwijs zien we dat juist jongens vaker dan meisjes desgevraagd het advies krijgen leraar te worden. Van de Nederlanders adviseert 56 procent de buurjongen leraar voortgezet onderwijs te worden. Bij het buurmeisje is dit 52 procent.

Daarentegen overwegen doorsnee-Nederlanders zelf steeds minder vaak om leraar te worden. Hen werd gevraagd of zij serieus zouden overwegen indien ze de juiste papieren zouden hebben en werkloos zouden zijn. Het aantal Nederlanders dat positief antwoordt, is voor het basisonderwijs teruggelopen van 50 procent in 1999 naar 44 procent in 2001, en voor voortgezet onderwijs van 43 procent in 1999 tot 34 procent in 2001. Als reden voor een negatief antwoord zeggen de respondenten meestal dat zij zich niet geschikt achten, of het beroep niet leuk vinden. Salaris en arbeidsomstandigheden spelen een veel minder grote rol. Het percentage mensen dat dit als belangrijkste reden opgeeft, ligt dit jaar bovendien nog iets lager dan in 2000.

2. De doorsnee-Nederlander blijft veel belang aan onderwijs hechten

De bereidheid om in het onderwijs te investeren blijft groot. 81 procent van de Nederlanders vindt beter onderwijs belangrijker dan belastingverlaging. Dit is hoger dan in 2000 (76%) en in 1999 (79%). Ook blijft een meerderheid bereid om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs. Dit aantal is toegenomen van 52 procent in 2000 naar 58 procent in 2001; het percentage van 1999 (63%) wordt echter niet bereikt.

Als mensen 10 miljard extra zouden mogen besteden aan een aantal maatschappelijke issues, dan zou 2.5 miljard naar het onderwijs gaan. Onderwijs komt daarmee op de tweede plaats na zorg (2.9 miljard). In het basisonderwijs is het tekort aan middelen/geldgebrek gestegen als zorgpunt. In 2000 noemde slechts 4 procent van de doorsnee-Nederlanders geldgebrek als grootste zorgpunt; in 2001 is dit 12 procent. Bij de ouders wordt tekort aan middelen/geld door 11 procent als grootste zorgpunt ervaren.

3. Waardering voor voortgezet onderwijs afgenomen

De rapportcijfers voor het onderwijs liggen op gelijke hoogte als in 2000 en 1999, met uitzondering van het rapportcijfer van de Nederlandse bevolking voor het voortgezet onderwijs, dat significant is afgenomen van 6.9 naar 6.6. De rapportcijfers voor het basisonderwijs blijven door de jaren heen gelijk.

De tevredenheid van ouders over de aan hen voorgelegde kwaliteitsaspecten liggen grosso modo op hetzelfde hoge niveau als in 1999 en 2000. Op enkele van deze aspecten zijn wel verschuivingen in de tevredenheid:

- . het aantal ouders in het basisonderwijs dat vindt dat hun kind voldoende persoonlijke aandacht krijgt, neemt toe (1999: 81 procent, 2000: 80 procent; 2001: 88 procent);
- . het aantal ouders dat vindt dat de school voldoende aandacht besteedt aan prestaties en cijfers neemt sinds 1999 zowel voor het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs toe. In het basisonderwijs is nu 82 procent hierover tevreden, en in het voortgezet onderwijs 85 procent;
- . het aantal ouders dat vindt dat de school voldoende wordt schoongemaakt is gedaald naar 53 procent in het basisonderwijs en 63 procent in het voortgezet onderwijs.

Ondanks het gemiddeld hoge niveau van de tevredenheidsscores, denkt 50 procent van ondervraagden dat het in Nederland de verkeerde kant opgaat met het onderwijs, terwijl slechts 22 procent meent dat het de goede kant opgaat. Het onderwijsbeleid van het huidige kabinet beoordeelt 10 procent van de ondervraagden over het algemeen goed, 29 procent over het algemeen slecht, terwijl de rest een tussenpositie inneemt, of geen mening heeft.

4. Wat moeten kinderen op school leren? Zorgpunten

Net als de vorige jaren zijn ouders veel vaker tevreden over de mate waarin scholen aandacht besteden aan diverse kennis/vaardigheden dan de doorsnee-Nederlanders. Die laatsten willen vooral meer aandacht voor normen en waarden, sociale vaardigheden, en netheid en discipline. Toch zijn er wel een paar interessante tendensen:

- . het aantal Nederlanders dat meent dat het onderwijs meer aandacht zou moeten schenken aan sociale vaardigheden, neemt in 2001 opnieuw af;
- . het aantal Nederlanders dat vindt het basisonderwijs meer aandacht moet besteden aan de basisvaardigheden (lezen, schrijven en rekenen), neemt opnieuw toe. Ook is het aantal ouders dat vindt dat in het voortgezet onderwijs meer aandacht moet worden besteed aan feitenkennis in 2001 opvallend toegenomen
- . het aantal ouders dat vindt dat het onderwijs meer aandacht moet besteden aan ict, is in 2001 behoorlijk afgenomen. Verklaringen hiervoor zouden kunnen zijn dat er steeds meer computers in het onderwijs komen, en dat de Internethype over haar hoogtepunt heen is.

De respondenten is ook dit jaar gevraagd over welke school- en onderwijsproblemen zij zich wel eens zorgen maken. De vorig jaar gesignaleerde trend dat de ondervraagden zich minder zorgen maken over sociaal-emotionele punten (gedragsproblemen, veiligheid, rust en orde, e.d.) blijkt door te zetten. Gedragsproblemen van kinderen worden steeds minder vaak als grootste zorgpunt genoemd. In het voortgezet onderwijs blijven de vernieuwingen een groot zorgpunt bij de ouders (22 procent noemt dit als grootste zorgpunt).

Gebrek aan persoonlijke aandacht wordt minder vaak spontaan als zorgpunt genoemd. In het basisonderwijs stijgt ook het aantal ouders dat vindt dat hun kind voldoende persoonlijke aandacht krijgt (1999: 81 procent; 2000: 80 procent; 2001: 88 procent). Deze cijfers zijn wellicht gevolg van de verkleining van de groepen in het basisonderwijs. In het voortgezet onderwijs zien we een omgekeerde tendens. De tevredenheid over de persoonlijke aandacht neemt daar licht af (van 83 procent in 1999, 77 procent in 2000, naar 76 procent in 2001).

5. Weinig kennis van onderwijsbeleid

Aan de ouders is een elftal uitspraken voorgelegd, met de vraag of deze juist of niet juist waren. Maar liefst 73 procent denkt dat het *niet* waar is dat de laatste jaren steeds meer jongeren leraar basisonderwijs willen worden. Blijkbaar weten zij niet dat de instroom in de Pabo de laatste jaren fors is gestegen. 53 procent van de ouders met kinderen in het basisonderwijs en 42 procent met kinderen in het voortgezet onderwijs denkt ten onrechte dat staatssecretaris Adelmund van onderwijs het belangrijk vindt dat alle kinderen hetzelfde moeten leren.

6. Grote en kleine scholen, 'zwarte' en 'witte' scholen

Het aantal mensen dat denkt dat kleine scholen beter zijn dan grote is ongeveer even hoog als vorige jaren. In 2001 denkt voor het basisonderwijs 77 procent van de mensen dat kleine scholen beter zijn, voor het voortgezet onderwijs denkt 72 procent dat. Overigens is er geen noemenswaardig verschil in kwaliteitsoordelen en tevredenheidsscores tussen de ouders wier kind op een kleine school zit en de ouders wier kind op een grote school zit.

Bijna 40 procent van de ouders en doorsnee-Nederlanders meent dat 'witte' scholen beter zijn dan 'zwarte'. Het zijn met name de minder goed geïnformeerde respondenten en ouders die menen dat 'witte' scholen beter zijn dan 'zwarte'.

7. Critici willen het meest uitgeven voor onderwijs

De critici van het onderwijs -dat zijn diegenen die vinden dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs, degenen die het onderwijsbeleid in het algemeen slecht vinden, en diegenen die het onderwijs en de leraren een relatief laag rapportcijfer geven- willen wèl meer geld geven aan het onderwijs. De bereidheid tot investeren in onderwijs, hangt dus samen met het oordeel over het onderwijs en het onderwijsbeleid.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk twee wordt een algemeen beeld geschetst hoe de Nederlanders, maar ook de ouders van kinderen in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs over het onderwijs denken. Op diverse manieren hebben Nederlanders en ouders aan kunnen geven hoe zij het onderwijs waarderen. Er wordt aandacht besteed aan:

- rapportcijfers voor onderwijs in het algemeen
- het belang van het onderwijs
- prioriteit beleidsterreinen
- waardering onderwijsbeleid
- kennis onderwijsbeleid.

In hoofdstuk drie komen vooral de ouders - als de vertegenwoordigers van consumenten van het onderwijs - aan bod. Zij geven hun mening over de school van het kind en de leraar van het kind. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- rapportcijfers voor de school en leraar van het eigen kind
- tevredenheid met school van eigen kind
- zorgpunten
- op de hoogte zijn van wat kinderen leren
- waaraan meer aandacht aan moet worden besteed.

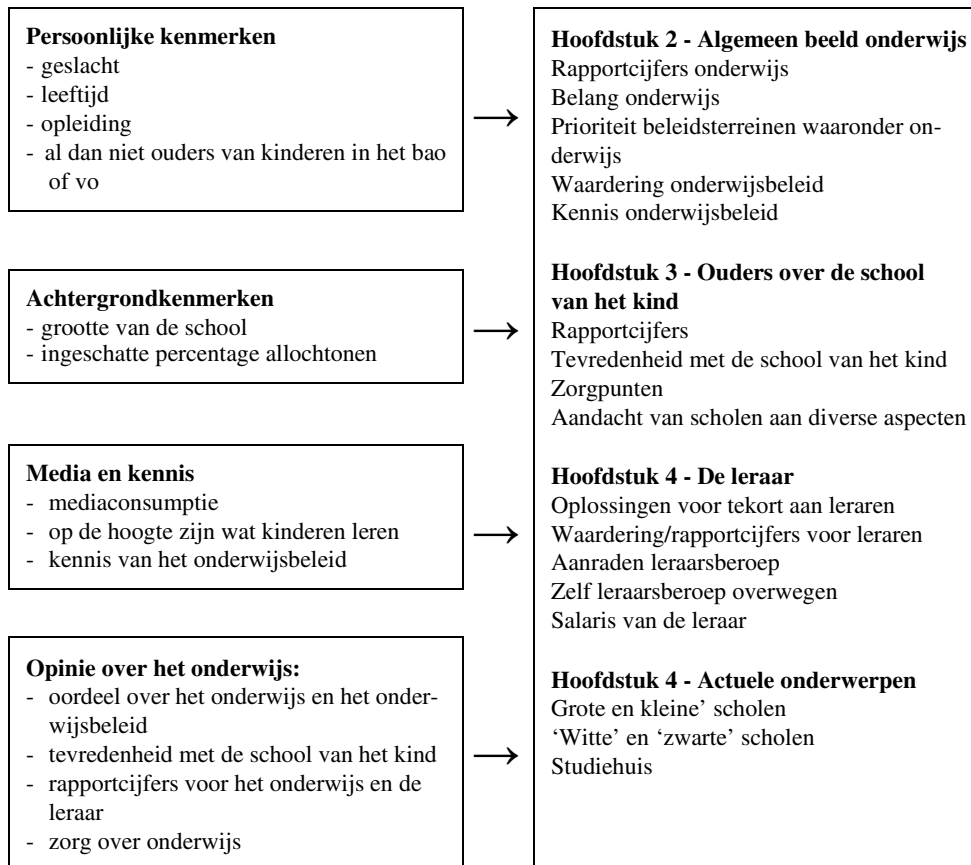
De leraar is het centrale onderwerp van hoofdstuk vier. Allereerst wordt het lerarentekort besproken. Wat zijn oplossingen hiervoor? En hoe groot is het draagvlak voor deze oplossingen? Daarna wordt ingegaan op:

- waardering/rapportcijfers voor leraren in het algemeen
- buurmeisje/buurjongen aanraden leraar te worden
- belangstelling om zelf leraar te worden
- inschatting van salaris van leraren.

Het laatste hoofdstuk bespreekt drie actuele onderwerpen. De mening over de omvang van de school, over het fenomeen 'witte' en 'zwarte' scholen en de bekendheid met het studiehuis.

1.4 Analyses

Overzicht van de hoofdstukindeling en de achtergrondkenmerken

De opzet in het onderzoek maakt in de eerste plaats een vergelijking tussen basisonderwijs en voortgezet onderwijs en tussen doorsnee-Nederlanders en ouders met schoolgaande kinderen mogelijk.

In de *tweede* plaats wordt gekeken in hoeverre resultaten kunnen worden verklaard door persoonlijke kenmerken. In hoeverre verschillen mannen of vrouwen in de opinie over onderwijs? Zijn ouderen positiever dan de jongeren? Hiermee kunnen vragen worden beantwoord als: wie zijn het die veel belang hechten aan onderwijs?

In de *derde* plaats kijken we naar de invloed van de geschatte grootte van de school en het percentage allochtonen op de opinies van ouders.

In de *vierde* plaats wordt aandacht geschonken aan de invloed van mediaconsumptie en kennis op de opinie. Zijn mensen die veel over onderwijs lezen in de krant positiever of negatiever over onderwijs dan mensen die dat minder vaak doen. Zijn mensen die veel weten over het onderwijsbeleid positiever of negatiever over het onderwijs dan mensen die er minder van weten.

Hoe opinies over het onderwijs invloed hebben op de resultaten komt tenslotte aan de orde. Hebben de zorgen die ouders zicht maken over het onderwijs effect op de beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs?

Aan de technische aspecten, de operationalisatie van variabelen en de weging wordt in bijlage 2 aandacht besteed.

2 Algemeen beeld onderwijs

Hoe wordt het onderwijs gewaardeerd? Er wordt achtereenvolgens gekeken naar de rapportcijfers, het belang dat de ondervraagden hechten aan onderwijs, de waardering en kennis van het onderwijsbeleid.

2.1 Rapportcijfers

De rapportcijfers voor het onderwijs zijn in vergelijking met voorgaande jaren vorig jaar stabiel gebleven. Als enige uitzondering gelden de rapportcijfers voor het voortgezet onderwijs in het algemeen. Zowel Nederlanders als ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs geven een lager rapportcijfer dan vorig jaar.

De leeftijd van de ondervraagde is van invloed op het rapportcijfer. Hoe ouder de respondent, hoe lager het rapportcijfer. Moeders blijken iets milder in hun oordeel dan vaders. Ook is er een effect van kennis over het onderwijs. Nederlanders die meer weten over het onderwijs geven een lager rapportcijfer.

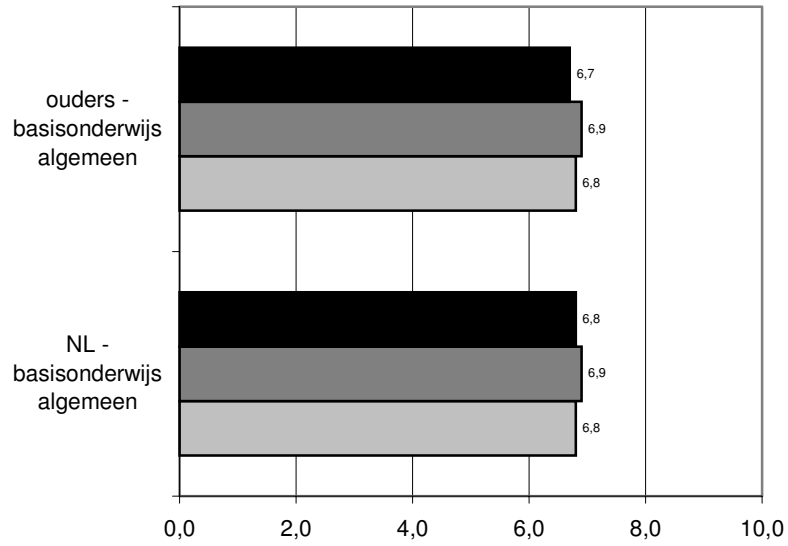
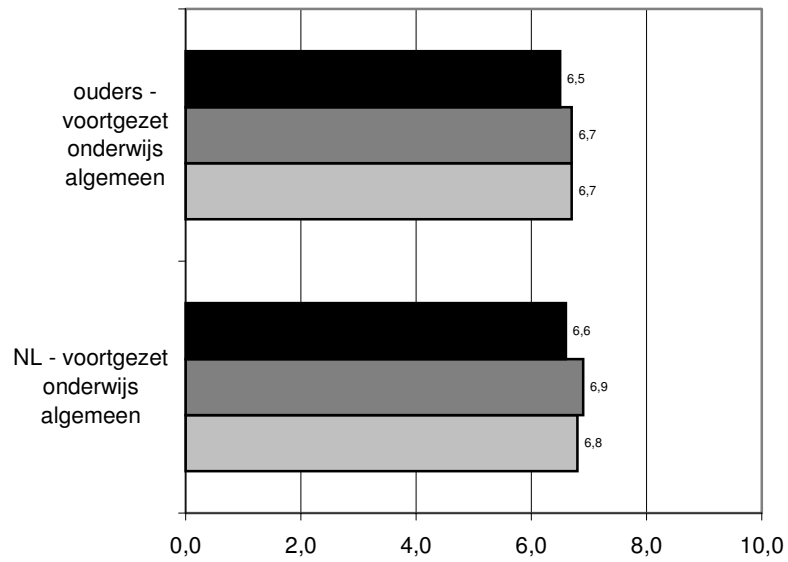
Basisonderwijs

De doorsnee-Nederlanders en ouders van kinderen in het basisonderwijs hebben een rapportcijfer gegeven aan het basisonderwijs en de leraar. Nederlanders geven jaarlijks ongeveer hetzelfde rapportcijfer aan het onderwijs. Al drie jaar op een rij scoort het basisonderwijs gemiddeld net iets onder de zeven. Om in schooltermen te spreken, het basisonderwijs krijgt dus een ruime voldoende.

De ouders met kinderen in het basisonderwijs verschillen nauwelijks in rapportcijfer met de doorsnee-Nederlanders (figuur 2.1).

Voortgezet onderwijs

Ten opzichte van vorig jaar krijgt het voortgezet onderwijs dit jaar minder hoge rapportcijfers. De doorsnee-Nederlanders geven het voortgezet onderwijs in 2001 een significant lager rapportcijfer dan in 2000. In 2000 kreeg het voortgezet onderwijs van hen nog een 6,9, dit jaar komt het gemiddelde rapportcijfer uit op een 6,6. Vorig jaar kreeg het voortgezet onderwijs van de ouders nog een 6,7, dit jaar komt hun rapportcijfer op het significant lager gemiddelde: een 6,5.

Figuur 2.1 - Rapportcijfers voor het basisonderwijs*Figuur 2.2 - Rapportcijfers voor het voortgezet onderwijs*

Wat beïnvloedt het rapportcijfer?

Vorig jaar zijn weinig verschillen gevonden in rapportcijfers. De conclusie was dat het rapportcijfer een stabiele factor is, die nauwelijks wordt beïnvloed door achtergrondkenmerken. Dit jaar is er een leeftijdseffect. Ouderen geven significante lagere cijfers dan jongeren. Moeders geven hogere cijfers dan vaders. Tenslotte is er een media-effect.

Rapportcijfers basisonderwijs algemeen

- 18-29 jarige Nederlanders	7,0	sign.
- 30-39 jarige Nederlanders	6,9	sign.
- 40 jaar en ouder	6,7	sign.
- ouders jonger dan 40 jaar	6,8	sign.
- ouders 40 jaar en ouder	6,5	sign.
- mediaconsumptie hoog	6,7	sign.
- mediaconsumptie laag	6,9	sign.

Rapportcijfers voortgezet onderwijs algemeen

- moeders van kinderen in vo	6,6	sign.
- vaders van kinderen in vo	6,3	sign.
- veel kennis over onderwijsbeleid	6,5	sign.
- weinig kennis over onderwijsbeleid	6,7	sign.

2.2 Belang van het onderwijs

Om te bepalen welk belang de doorsnee-Nederlander hecht aan onderwijs hebben we ze dezelfde uitspraken als vorig jaar voorgelegd. Ze gaan over:

- het financieel belang
- de informatiebehoefte
- het onderwijs als verdeler van maatschappelijke kansen.

2.2.1 Financieel belang

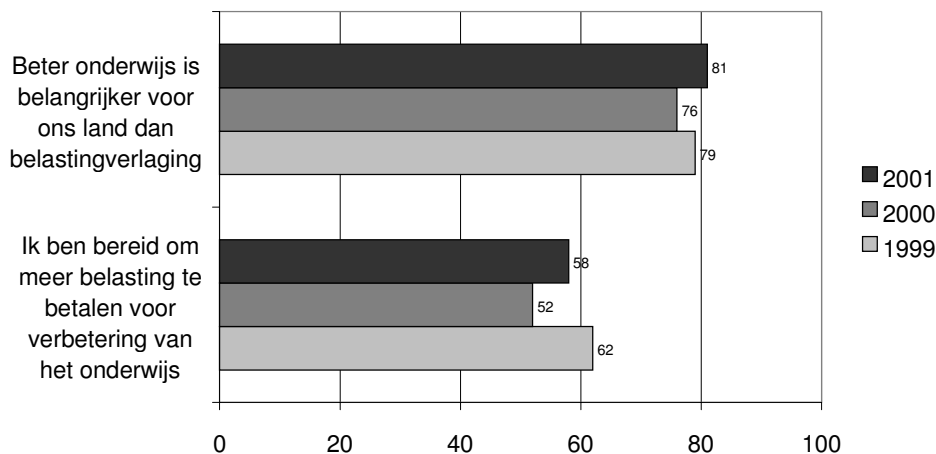
De doorsnee-Nederlander is ondanks enorme investeringen die de afgelopen jaren in het onderwijs zijn gedaan, nog steeds bereid extra te investeren in verbetering van het onderwijs.

Vinden Nederlanders dat er in het onderwijs geïnvesteerd moet worden wanneer ze dat direct of indirect voelen in hun eigen portemonnee? Hierover zijn de Nederlanders ondervraagd.

Zoals ook in de jaren 1999 en 2000 vinden nu ongeveer vier op de vijf Nederlanders dat beter onderwijs belangrijker is dan belastingverlaging. Vorig jaar liep het percentage dat het hiermee eens was een klein beetje terug (van 79 naar 76 procent). In 2001 zien we het aantal Nederlanders dat onderwijs belangrijker vindt dan belastingverlaging weer met vijf procent toenemen (van 76 procent naar 81 procent).

Het zijn met name de mannen die onderwijs belangrijker vinden dan belastingverlaging (86 procent van de mannen is het hiermee eens). Onder de jongere Nederlanders (onder de dertig jaar) is zeventig procent het eens dat beter onderwijs belangrijker dan belastingverlaging. Zij zijn hiermee minder bereid een financiële opoffering te maken dan de 'oudere' Nederlanders.

Figuur 2.3 - Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over financieel belang van het onderwijs

Hoogopgeleide Nederlanders menen vaker dat beter onderwijs belangrijker is dan belastingverlaging (onder hbo- en wo-opgeleiden is 92 procent het hiermee eens; onder laagopgeleiden is dat 70 procent). Daarnaast delen Nederlanders die meestal of altijd de onderwijsberichtgeving in de kranten lezen relatief vaker deze mening (85 procent is het eens).

Er is een grote bereidheid onder de Nederlanders om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs. Een ruime meerderheid (58%) zegt hiertoe bereid te zijn. De bereidheid om meer belasting te betalen ten gunste van het onderwijs neemt daarmee toe ten opzichte van vorig jaar, maar haalt nog niet het niveau dat in 1999 is

gehaald. Met name universitair opgeleide Nederlanders hebben een hoge bereidheid meer belasting te betalen voor beter onderwijs (80%).

Met name Nederlanders met een hogere opleiding zijn bereid belasting te betalen voor beter onderwijs. Dat geldt ook voor Nederlanders die veelal de onderwijsartikelen lezen in de krant. Verder geldt voor deze laatste groep dat zij de meeste behoefte hebben aan nog meer aandacht voor het onderwijs in de media.

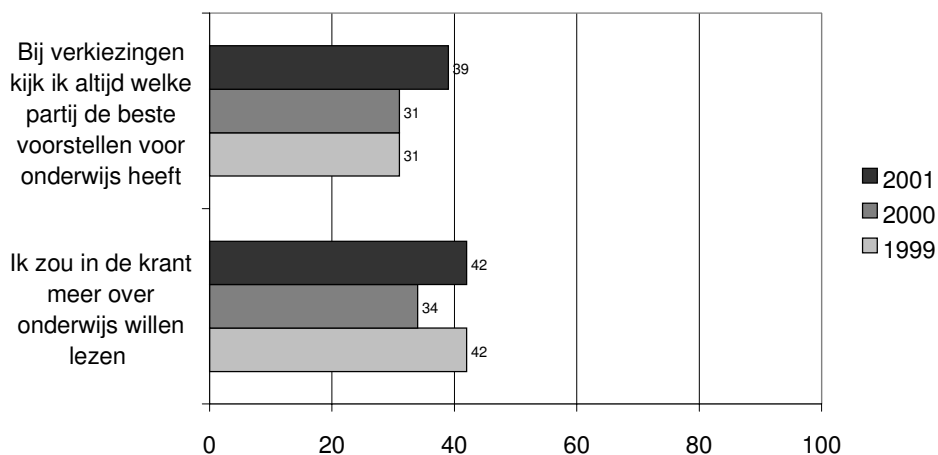
Nederlanders zijn dus ondanks de enorme investeringen die de afgelopen jaren in het onderwijs zijn gedaan, nog steeds zeer bereid extra te betalen voor verbetering van het onderwijs.

2.2.2 Mate van informatiebehoefte

De interesse in onderwijs is ten opzichte van het vorig jaar toegenomen.

In hoeverre volgen Nederlanders de ontwikkelingen binnen onderwijs. Willen de Nederlanders in de kranten meer lezen over de ontwikkelingen in het onderwijs?

Figuur 2.4 - Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over behoefte aan informatie

Volgt men tijdens de verkiezingen de voorstellen die betrekking hebben op het onderwijs? Hebben de Nederlanders behoefte aan informatie over het onderwijs? Deze vragen bespreken we in deze paragraaf.

De behoefte aan informatie over de onderwijsvoorstellen bij de verkiezingen neemt toe. Dit heeft misschien verband met de naderende verkiezingen. In 1999 en 2000 gaf ruim dertig procent van de Nederlanders aan bij de verkiezingen altijd de onderwijsvoorstellen te lezen, in 2001 is dit bijna veertig procent.

Het zijn met name vrouwen (44 procent leest de voorstellen) en de wat oudere Nederlanders (boven de 60 jaar leest 52 procent de voorstellen) die tijdens de verkiezingen de onderwijsvoorstellen bekijken. Ook blijken de Nederlanders die beter op de hoogte zijn van de onderwijsontwikkelingen - lezen onderwijsberichten en geven aan redelijk op de hoogte te zijn over het onderwijs - vaker de voorstellen te lezen. Een minderheid van de Nederlanders geeft aan meer in de kranten te willen lezen over het onderwijs (42%). Nederlanders die meer willen lezen over het onderwijs, zijn met name diegenen die al met grotere regelmaat de artikelen lezen over het onderwijs. Ongeveer de helft van deze groep heeft behoefte aan meer berichtgeving in de kranten over het onderwijs.

In vergelijking tot vorig jaar zien we een toename in Nederlanders die meer over het onderwijs zouden willen lezen in de kranten. Het aantal komt echter overeen met 1999.

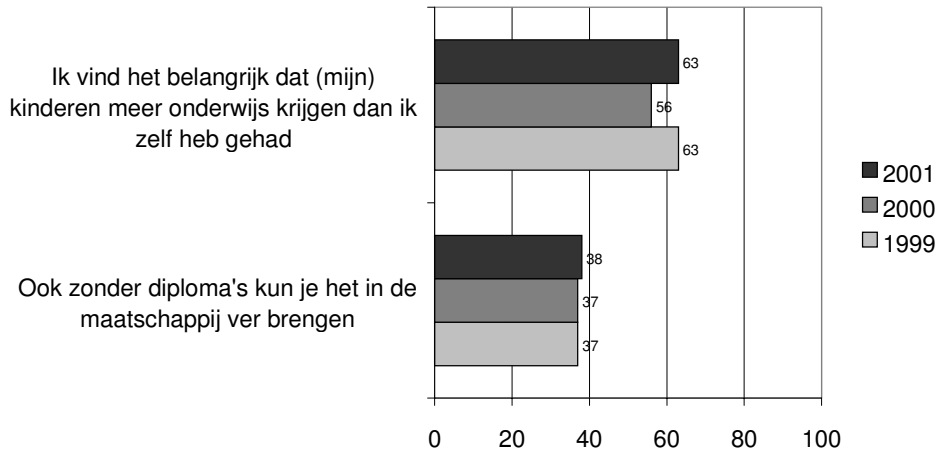
2.2.3 Onderwijs als verdeler in maatschappelijke kansen

Het percentage ondervraagden dat het belangrijk vindt dat (hun) kinderen meer onderwijs krijgen dan zij zelf hebben gehad, is gestegen en bereikt het niveau van 1999.

De laatste twee stellingen over het belang van het onderwijs betreffen het belang dat de kinderen van meer onderwijs kunnen genieten dan zijzelf en de relatie tussen onderwijs en maatschappelijke kansen.

Een meerderheid van de respondenten (63%) vindt het van belang dat hun kinderen meer onderwijs krijgen dan zij zelf hebben gehad. Dit percentage hangt logischerwijs in hoge mate samen met de opleiding van de respondent. Hoe lager de opleiding van de respondent, hoe hoger het percentage dat het van belang vindt dat hun kinderen meer onderwijs krijgen dan zij zelf. Ongeveer tachtig procent van de Nederlanders die een mavo-opleiding hebben gehad of lager, vindt het belangrijk dat hun kinderen meer onderwijs krijgen dan zijzelf. Onder Nederlanders met een universitaire opleiding is dat nog maar 36 procent. Daarnaast is er een sterk verband met de leeftijd van de Nederlanders. Naarmate de ondervraagden ouder zijn, vinden zij het vaker van belang dat kinderen meer onderwijs kunnen genieten (<30 is 44 procent het eens versus >50 meer dan 75 procent).

Figuur 2.5 - Percentage Nederlanders dat het (helemaal) eens is met de stellingen over het belang van het onderwijs en de maatschappelijke kansen

De groep Nederlanders die van mening is dat je het ook zonder diploma's ver kunt brengen, blijft nagenoeg gelijk over de afgelopen drie jaar. Een kleine veertig procent is het hiermee eens. Dit zijn met name mannen (46 procent mannen is het eens en 33 procent vrouwen).

Algemene conclusie

Na een lichte terugval vorig jaar, zien we nu een lichte toename in het belang dat aan onderwijs wordt gehecht. In grote lijnen is het beeld stabiel. De bereidheid om meer belasting te betalen voor verbetering voor het onderwijs is weer terug op het niveau van de meting in 1999. Ook de informatiebehoefte is op hetzelfde niveau als 1999. Daarnaast vinden Nederlanders het nog steeds van belang dat hun kinderen van meer onderwijs dan zichzelf kunnen genieten.

Mediagebruik (krant, internet)

Ruim zeventig procent van de Nederlanders en de ouders met schoolgaande kinderen lezen dagelijks een landelijk of regionaal dagblad (71 procent resp. 72 procent). Nog eens twintig procent leest minstens één keer per week een krant (20 procent resp. 19 procent). Verreweg de grootste groep van de krantlezers leest een regionale krant (64%). Van de landelijke dagbladen wordt de Telegraaf het meest gelezen, gevolgd door de Volkskrant en de AD.

Bijna tweederde van de krantlezers leest meestal (of sommige zelfs altijd) de artikelen over het onderwijs (onder ouders is dat 65 procent, onder Nederlanders is dat 63 procent). De verschillen tussen ouders met schoolgaande kinderen en doorsnee-Nederlanders is dus heel klein.

Het percentage computerbezitters is groter onder de groep van ouders met schoolgaande kinderen dan onder de representatieve groep Nederlanders. 96 Procent van de ouders geeft aan een computer te bezitten. Onder de Nederlanders is dat 76 procent. Het percentage computerbezitters is daarmee licht gestegen in vergelijking met vorig jaar.

Het percentage dat toegang heeft tot internet is gelijk onder beide groepen. Zo'n tachtig procent van de computerbezitters heeft ook een internetaansluiting (met andere woorden 78 procent van de ouders heeft toegang tot het internet, 61 procent van de Nederlandse huishoudens). Een kwart van de ouders en 19 procent van de Nederlanders met een internetaansluiting kijkt wel eens op Internetsites met informatie over onderwijs. Ofwel 1 op de 5 ouders en 1 op de 8 Nederlanders leest wel eens informatie over onderwijs op het internet. Slechts een geringe groep zoekt vaak informatie over onderwijs op het internet.

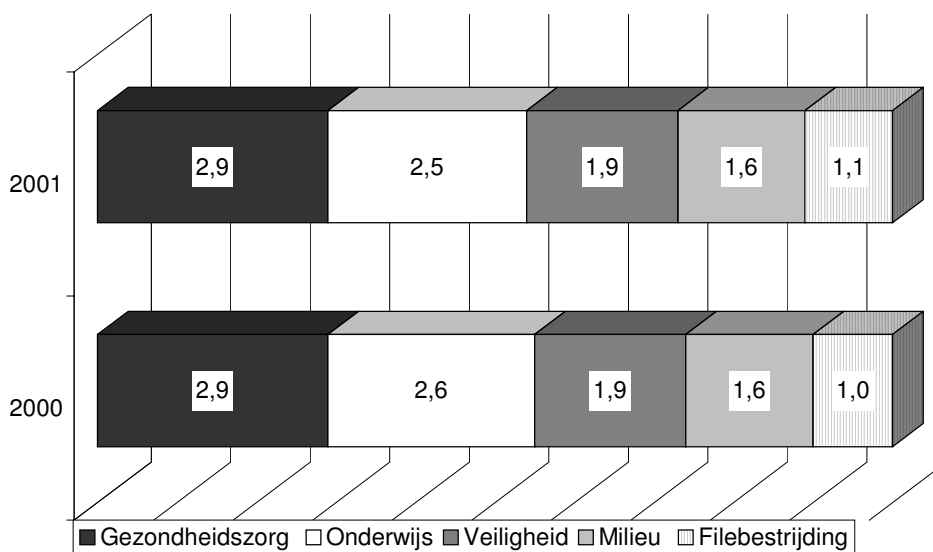
Nederlanders verkrijgen de meeste informatie over het onderwijs uit de media. Ouders met schoolgaande kinderen krijgen deze informatie meer uit eigen waarnemingen en ervaringen met het onderwijs. Een derde bron om informatie te verkrijgen over informatie is via bekenden. Slechts een enkeling haalt de meeste informatie over het onderwijs van het Internet. Informatievoorziening via het internet groeit wel, maar is nog steeds niet één van de belangrijkste bronnen in de informatievoorziening rondom het onderwijs.

2.3 Prioriteit beleidsterreinen waaronder onderwijs

Als de doorsnee-Nederlanders tien miljard mogen verdelen over vijf beleidsterreinen dan komt onderwijs, net zoals vorig jaar, op een tweede plaats met 2,5 miljard gulden. Gezondheidszorg blijft op de eerste plaats staan. Het zijn vooral de Nederlanders die veel kennis hebben van het onderwijsbeleid, die het ook meer geld toedelen. Tevens geldt dat voor de Nederlanders die het niet zo goed vinden gaan binnen het onderwijs.

De respondenten zijn in de gelegenheid gesteld een extra te besteden bedrag van 10 miljard gulden te verdelen over vijf verschillende beleidsterreinen. De beleidsterreinen waar het geld over moest worden verdeeld, zijn gezondheidszorg, onderwijs, milieu, filebestrijding, en veiligheid/criminaliteitsbestrijding. Waar vinden Nederlanders dat het meeste in moet worden geïnvesteerd?

Figuur 2.6 - De verdeling van 10 miljard over de vijf beleidsterreinen

Het beleidsterrein waaraan Nederlanders met stip het meeste extra te besteden geld aan zouden uitgeven is de gezondheidszorg. Dit was in 2000 zo en ook 2001 levert hetzelfde resultaat op. Van de 10 miljard zou bijna 3 miljard naar de gezondheidszorg gaan.

Het onderwijs komt dit jaar op een goede tweede plaats. Eén tiende miljard heeft het onderwijs verloren aan filebestrijding, maar met 2,5 miljard staat het onderwijs op een glansrijke tweede plaats. Het verschil ten opzichte van vorig jaar is niet significant.

Dit jaar blijft filebestrijding volgens de Nederlandse bevolking het minst belangrijke beleidsterrein waar extra geld voor moet worden vrijgemaakt. Maar desondanks delen de Nederlanders dit beleidsterrein nog iets meer dan één miljard gulden toe. Dit is nog altijd een aanzienlijk deel.

Wie besteden het meest aan het onderwijs?

Nederlanders die veel kennis hebben over van het onderwijsbeleid en redelijk op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school, besteden een hoger bedrag aan het onderwijs dan de andere Nederlanders. Dit geldt ook voor de Nederlanders die menen dat het de verkeerde kant op gaat met het Nederlandse onderwijs.

Inkomen heeft ook een effect op de prioriteit voor onderwijs, echter maar op 90 procent-betrouwbaarheidsniveau. Nederlanders met een lager inkomen hebben minder geld over voor onderwijs dan Nederlanders met een hoger inkomen.

Verschillen de Nederlanders met kinderen van de Nederlanders zonder kinderen?

De Nederlanders in het onderzoek vormen een representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking. Er zitten ook mensen bij met kinderen op school (85 in basisonderwijs en 73 in het voortgezet onderwijs). Geven die nu meer of minder uit aan onderwijs en zijn ze meer bereid meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs? Vorig jaar vonden we geen significante verschillen, maar was de bereidheid van mensen met kinderen in het voortgezet onderwijs om meer belasting te betalen voor verbetering van het onderwijs geringer.

Ook dit jaar zijn de verschillen niet statistisch significant verschillend. Dit komt vooral omdat de groep klein is. Toch zijn er opmerkelijke verschillen.

Nederlanders met kinderen op school geven meer prioriteit aan onderwijsuitgaven. Terwijl Nederlanders gemiddeld 2,5 miljard aan onderwijs geven, willen Nederlanders met kinderen in het basisonderwijs 3,0 miljard geven en Nederlanders met kinderen in het voortgezet onderwijs 3,6 miljard. Geen verschillen zijn aangetroffen tussen Nederlanders en Nederlanders met kinderen wat betreft de bereidheid meer belasting te willen betalen voor verbetering van het onderwijs of het belang dat aan beter onderwijs wordt gehecht boven belastingverlaging.

Tabel 2.1 – Invloed van het hebben van kinderen op financiële aspecten

	Ned totaal	Ned. met kinderen bao	Ned. met kinderen vo	sign.
Gezondheidszorg	2.9 mld	3.0 mld.	2.6 mld.	n.s.
Onderwijs	2.5 mld	3.0 mld	3.6 mld	n.s.
Veiligheid & criminaliteitsbestr.	1.9 mld	1.6 mld	1.7 mld	n.s.
Milieu	1.6 mld	1.3 mld	1.5 mld	n.s.
Filebestrijding	1.1 mld	1.0 mld	0.7 mld	n.s.
Beter onderwijs belangrijker dan belastingverlaging	81%	83%	79%	n.s.
Bereidheid meer belasting te betalen	58%	57%	60%	n.s.

2.4 Het onderwijs en het onderwijsbeleid

Ongeveer de helft van de Nederlanders denkt dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs. Een minderheid van de Nederlanders (40%) heeft een uitgesproken mening over de kwaliteit van het onderwijsbeleid dat door het kabinet wordt gevoerd. Van deze groep meent slechts tien procent dat het gevoerde beleid goed is.

Zowel de Nederlanders als de ouders van kinderen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs is gevraagd of zij in het algemeen de indruk hebben dat het de laatste tijd met het onderwijs in Nederland de goede of de verkeerde kant opgaat. Figuur 2.7 laat de resultaten zien.

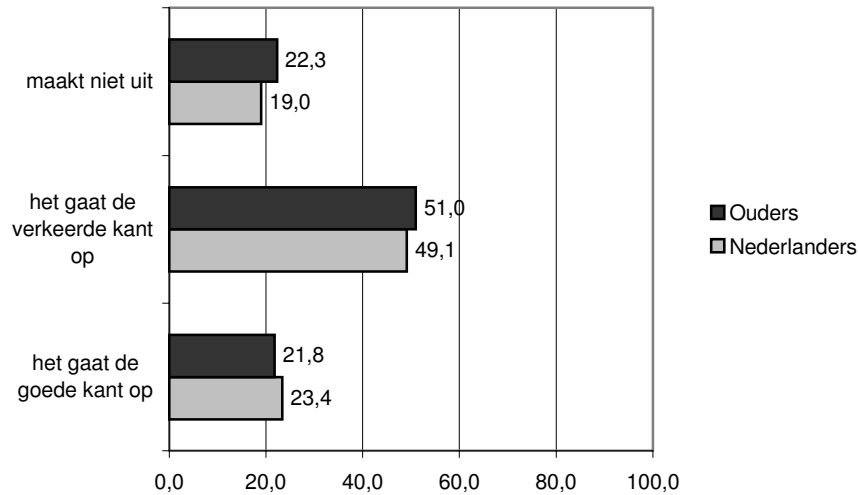
Onderwijs

Opvallend is dat minder dan een kwart van de Nederlanders en de ouders vertrouwen hebben in de toekomst van het Nederlandse onderwijs, ofwel het de goede kant op vinden gaan. De helft van de Nederlanders en de ouders vinden het de laatste tijd de verkeerde kant op gaan.

Onder de Nederlanders zijn het met name de ouders van kinderen die vinden dat het met het onderwijs de goede kant op gaat.

Ook zien we een relatie met het inkomen van het gezin. Ouders die vallen in de groep beter verdienende huishoudens zijn iets vaker van mening dat het binnen het onderwijs de laatste tijd de verkeerde kant opgaat.

Figuur 2.7 – Wat zegt uw gevoel: gaat het de laatste tijd de goede kant op of de verkeerde kant op met het onderwijs? (%)

Onderwijsbeleid

Nederlanders en ouders van kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs hebben in het algemeen geen uitgesproken mening over het onderwijsbeleid dat door het kabinet wordt gevoerd. Veertig procent van de Nederlanders en bijna vijftig procent van de ouders meent dat het onderwijsbeleid dat door het kabinet wordt gevoerd niet goed en niet slecht is, maar daar ergens tussenin. Twintig procent van de Nederlanders en ruim tien procent van de ouders heeft geen mening.

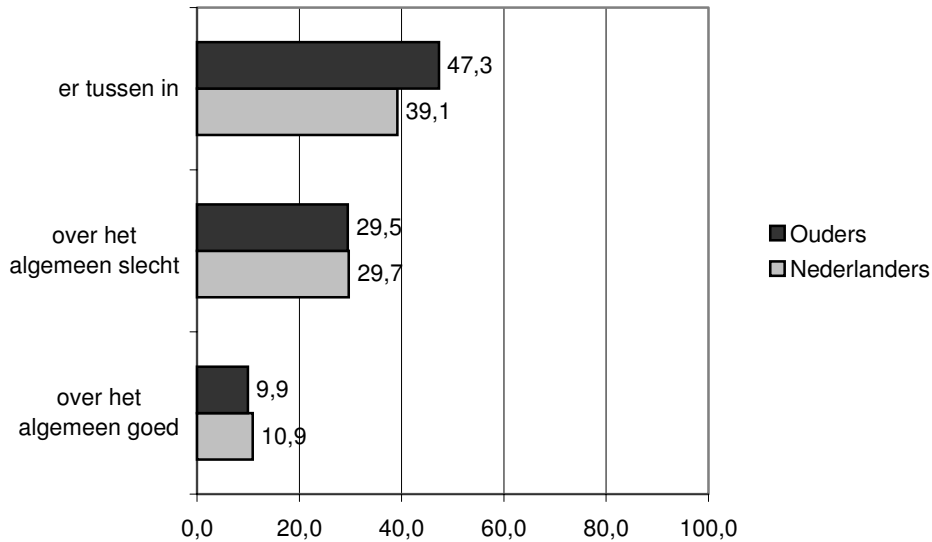
De groep die nog overblijft, ongeveer veertig procent, heeft wel een uitgesproken mening. Tien procent vindt het gevoerd beleid goed, dertig procent vindt het slecht.

Nederlanders die een lager rapportcijfer geven aan het onderwijs in het algemeen zijn vaker van mening dat het gevoerde onderwijsbeleid in het algemeen slecht is. Dit is het enige onderscheid dat we kunnen vinden in de opinie van Nederlanders over het onderwijsbeleid.

Over de ouders valt iets meer te vertellen. Vaders vinden het gevoerde onderwijsbeleid vaker goed dan de moeders. Wanneer ouders meer kennis over het onderwijsbeleid hebben (vaker de onderwijsberichtgeving lezen en weten wat kinderen leren op school), delen ze minder vaak de mening dat het onderwijsbeleid goed is. Ouders die het onderwijsbeleid over het algemeen slecht vinden, zijn vooral de ouders met een wat hogere opleiding. De ouders met kinderen in het basisonderwijs zijn iets minder

negatief over het onderwijsbeleid dan ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs.

Figuur 2.8 – Wat vindt u van het onderwijsbeleid van het huidige kabinet? (%)

Critici willen meer geld voor onderwijs

Eén van de opvallendste bevindingen uit de Onderwijsmeter 2001 is dat de critici van het onderwijs, dat zijn diegenen die vinden dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs, dat het onderwijsbeleid in het algemeen slecht is en diegenen die het onderwijs en de leraren een relatief laag rapportcijfer geven, wèl meer geld uit willen geven aan het onderwijs.

Zo willen diegenen die vinden dat het de verkeerde kant opgaat met het onderwijs in Nederland 2.7 miljard extra uittrekken, terwijl diegenen die vinden dat het de goede kant opgaat 2.3 miljard (sign.). Ditzelfde verschil zien we ook bij de waardering van het onderwijsbeleid. Diegenen die dat slecht vinden, willen 2.7 miljard extra uittrekken, terwijl diegenen die het onderwijsbeleid goed vinden, maar 2.3 miljard.

Met rapportcijfers zien we dit verschijnsel ook. Vooral diegenen die het onderwijs en de leraren met een zes belonen, relatief laag, willen gemiddeld meer geld uittrekken voor onderwijs dan diegenen die een zeven of hoger geven. Vooral bij het rapportcijfer voor de leraren zien we dit sterk.

2.5 Kennis over het onderwijs

Ouders zijn niet erg goed op de hoogte van het onderwijsbeleid dat wordt gevoerd. Het zijn met name de ouders die goed op de hoogte zijn van het onderwijs en de beter opgeleide ouders die vaker dan gemiddeld een juist antwoord geven.

Wat weten ouders van het onderwijsbeleid? Met welke feiten zijn de ouders bekend? Zijn de klassen bijvoorbeeld de afgelopen 10 jaar groter of kleiner geworden? En scoren de kinderen steeds lager op de CITO-toets? Vindt de staatssecretaris dat alle kinderen voortaan hetzelfde leren? Met dit soort kennisvragen over het onderwijs werden de ouders geconfronteerd. In totaal zijn 11 stellingen voorgelegd, die al dan niet waar zijn.

Waar zijn ouders slecht van op de hoogte?

Driekwart (73%) van de ouders meent dat het onjuist is dat het aantal jongeren dat leraar basisonderwijs wil worden de laatste jaren is gestegen. In werkelijkheid is het aantal aanmeldingen op de PABO de afgelopen jaren wel degelijk gestegen. Bij de lerarenopleidingen voor leraren in het voortgezet onderwijs is dit niet het geval. Een grote meerderheid is niet bekend met de toenemende belangstelling voor het leraarsvak.

Slechts een vijfde van de ouders weet dat minister Hermans het van belang vindt dat er gedifferentieerd mag worden in de arbeidsvoorwaarden voor de leraar. Meer dan de helft geeft onterecht aan dat minister Hermans vindt dat voor iedereen dezelfde arbeidsvoorwaarden moeten gelden.

Een meerderheid van de ouders met kinderen in het basisonderwijs denkt ten onrechte dat staatssecretaris Adelmund vindt dat alle kinderen voortaan hetzelfde moeten leren. Ouders in het voortgezet onderwijs zijn iets meer bekend met deze mening van staatssecretaris Adelmund, maar nog steeds 42 procent geeft een onjuist antwoord.

Waar zijn ouders goed van op de hoogte?

Ongeveer zeventig procent van de ouders weet dat het salaris van de leraren de afgelopen tien jaar niet is gedaald. Het aanvangssalaris van de leraar is zelfs de afgelopen tien jaar gestegen. Van het salaris dat de leraren verdienen, zijn veel Nederlanders redelijk op de hoogte.

Een meerderheid van de ouders is op de hoogte dat de regering de afgelopen drie jaren extra miljarden voor het onderwijs heeft uitgetrokken. 58 Procent van de ouders met kinderen in het basisonderwijs en 66 procent van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs geven het juiste antwoord.

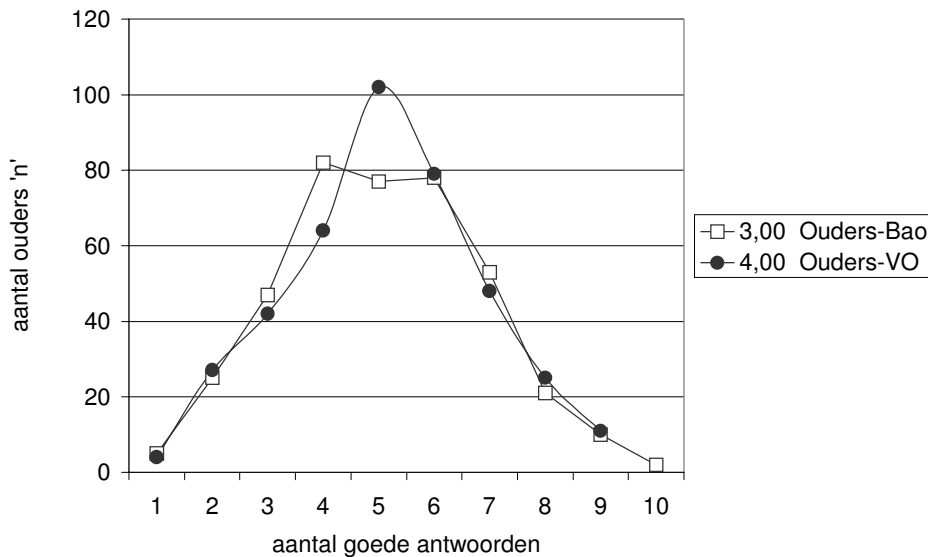
Tabel 2.1 - Antwoord die zijn gegeven op de kennisvragen

	Uitspraak is:	Ouders over bao			Ouders over vo		
		% juist	% onjuist	% geen mening	% juist	% onjuist	% geen mening
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
De afgelopen drie jaar heeft de regering enkele miljarden extra uitgetrokken voor het onderwijs	waar	58	26	16	66	19	15
De klassen / groepen op zwarte scholen zijn meestal kleiner dan de klassen op witte scholen	waar	41	27	32	37	30	33
Het aantal jongeren dat leraar basisonderwijs wil worden, is de laatste jaren gestegen	waar	18	73	9	18	73	9
De laatste tien jaar is het salaris van de leraar gedaald	niet waar	70	19	11	69	19	12
In vergelijking met leraren in het buitenland hoeven Nederlandse leraren weinig les te geven	niet waar	39	24	37	37	22	41
Kinderen scoren steeds lager op de CITO-toets	niet waar	40	38	23			
Leerlingen scoren steeds lager op het eindexamen	niet waar				35	45	20
Minister Hermans van onderwijs wil scholen verbieden dat ze de vrijwillige ouderbijdrage gebruiken om extra leraren aan te stellen	niet waar	27	38	35	31	31	38
Minister Hermans van onderwijs wil dat er mindere regels komen, zodat de scholen meer vrijheid krijgen	waar	43	30	27	46	31	22
Minister Hermans van onderwijs vindt het belangrijk dat voor alle leraren in Nederland dezelfde arbeidsvoorwaarden gelden	niet waar	20	56	24	22	54	24
Staatssecretaris Adelmund van onderwijs vindt het belangrijk dat alle kinderen in Nederland voortaan hetzelfde leren	niet waar	23	53	24	40	42	19
Staatssecretaris Adelmund is tegen een vierdaagse lesweek in het basisonderwijs	waar	53	27	20			
Staatssecretaris Adelmund is ertegen het aantal lessen op de middelbare school te verlagen	waar				45	22	33

De helft van de ouders met kinderen in het basisonderwijs weet dat staatssecretaris Adelmund tegen een vierdaagse lesweek is. 45 Procent van de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is op de hoogte dat staatssecretaris Adelmund ertegen is het aantal lessen op de middelbare school te verlagen.

In figuur 2.10 kunnen we het aantal juist beantwoorde kennisvragen aflezen. Er is ongeveer een gelijke verdeling te zien bij ouders met kinderen in het basisonderwijs en ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs. Van de elf juist te beantwoorden vragen, heeft de grootste groep ouders tussen de vier en zes juiste antwoorden. Een enkeling geeft vrijwel geen juist antwoord, een enkeling beantwoordt alle vragen goed.

Figuur 2.10 - Verdeling van het aantal juist beantwoorde kennisvragen

Invloed van kennis

Eén van de gedachten achter de Onderwijsmeter is om te achterhalen in hoeverre kennis over het onderwijsbeleid invloed heeft op de opinie. We hebben drie groepen gemaakt. Ouders die slechts 0-3 uitspraken juist hebben beantwoord, ouders die 7-10 vragen goed hebben beantwoord en een tussengroep. We vinden weinig verschillen tussen ouders die veel kennis hebben van het onderwijsbeleid en ouders die weinig kennis hebben.

Ouders met veel kennis over het onderwijsbeleid:

- hebben vaker een hogere opleiding (n.s.)
- lezen vaker artikelen over onderwijs in de krant (sign.)
- zijn beter op de hoogte van wat kinderen leren (sign.)
- geven vaker ondersteuning aan beleidsmaatregelen om het lerarentekort terug te dringen (n.s)
- kiezen vaker voor een kleine school (sign.)
- geven een lager rapportcijfer voor het voortgezet onderwijs in het algemeen (n.s.)
- geven relatief meer aan onderwijs dan aan de andere beleidsprioriteiten (n.s.).

We vinden geen significante verschillen wat betreft de opinie over het onderwijs: aantal zorgpunten en tevredenheid.

3 Ouders over de school van het kind

In dit hoofdstuk worden ouders gevraagd hun mening te geven over de school en leraar van het eigen kind. Achtereenvolgens komen aan de orde:

- rapportcijfer
- tevredenheid met de school
- zorgpunten
- aandacht voor onderwerpen.

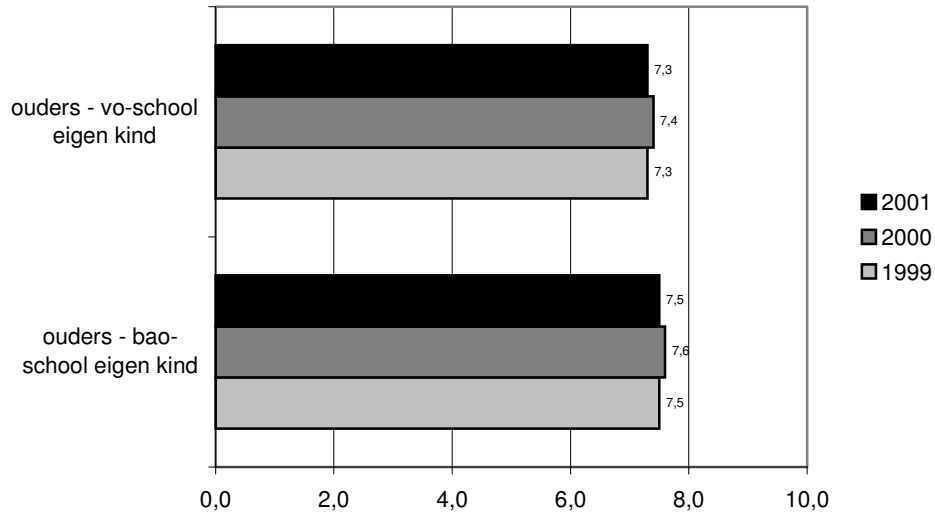
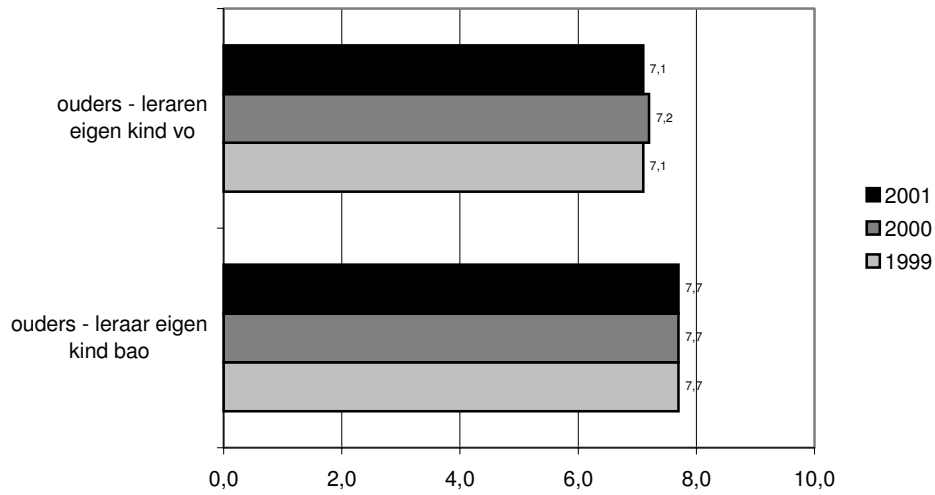
3.1 Rapportcijfers voor school en leraren eigen kind

De rapportcijfers van ouders voor de school van het eigen kind blijven stabiel.

De basisschool van het eigen kind krijgt van de ouders een 7.5. In de afgelopen 3 jaar is dit nauwelijks veranderd (figuur 3.1). Het rapportcijfer voor de school van het eigen kind is duidelijk hoger dan dat voor het basisonderwijs in het algemeen (zie hoofdstuk 2). Dit komt overeen met de bevindingen van voorgaande jaren. Het rapportcijfer van de basisschoolleraar is de afgelopen jaren constant gebleven. Ouders zijn zeer tevreden met de leraar van het kind, wat is af te lezen aan het mooie rapportcijfer 7,7. De leraar basisonderwijs van het eigen kind krijgt van de ouders een ruime voldoende.

Het rapportcijfer voor de basisschool van het kind wordt in grote mate bepaald door de zorgen die ouders hebben over het onderwijs en de tevredenheid met de school van het kind. Hoe meer zorgen en hoe minder tevreden met de school, hoe lager het rapportcijfer (het rapportcijfer komt dan nauwelijks uit op een 7). Vaders waarderen de leraar van het kind iets minder dan moeders (7,4 versus 7,6). Leraren op een school met meer dan 50 procent allochtonen krijgen een iets lager rapportcijfer (7,1) dan scholen met minder dan 50 procent allochtonen. We kunnen bij een 90 procent-betrouwbaarheidsniveau spreken van een significant verschil.

Wanneer ouders in hoge mate tevreden zijn met de school van het kind, geven zij een hoger rapportcijfer aan het voortgezet onderwijs en de leraren in het algemeen. De verschillen zijn aanzienlijk. Ouders met veel zorgen en weinig tevreden met de school van het kind waarderen het voortgezet onderwijs en de leraren ongeveer met een zes, terwijl tevreden ouders met weinig zorgen een zeven geven.

Figuur 3.1 - Rapportcijfer school eigen kind*Figuur 3.2 - Rapportcijfers leraar eigen kind*

De leraren in het voortgezet onderwijs van het eigen kind worden positiever beoordeeld dan leraren in het algemeen. De eigen leraar krijgt al drie jaar lang een ruime zeven. Het rapportcijfer voor de leraar van het kind in het voortgezet onderwijs is echter lager (7.1) dan het rapportcijfer voor de leraar basisonderwijs. Die krijgt een 7.7.

3.2 Tevredenheid met de school van het kind

De tevredenheid van de ouders met de school van het kind blijft onveranderd hoog. In het basisonderwijs neemt de tevredenheid op de meeste aspecten toe, op twee punten uitgezonderd. Met het onderhoud van de school en het schoonmaken van het gebouw is een steeds kleinere groep ouders tevreden.

In het voortgezet onderwijs neemt de tevredenheid op zes van de negen aspecten iets af. Over het schoonmaken van de school en het toezicht buiten de lesuren zijn de ouders het minst tevreden.

Ontevreden ouders maken zich ook meer zorgen en beoordelen de school van het kind met een lager rapportcijfer.

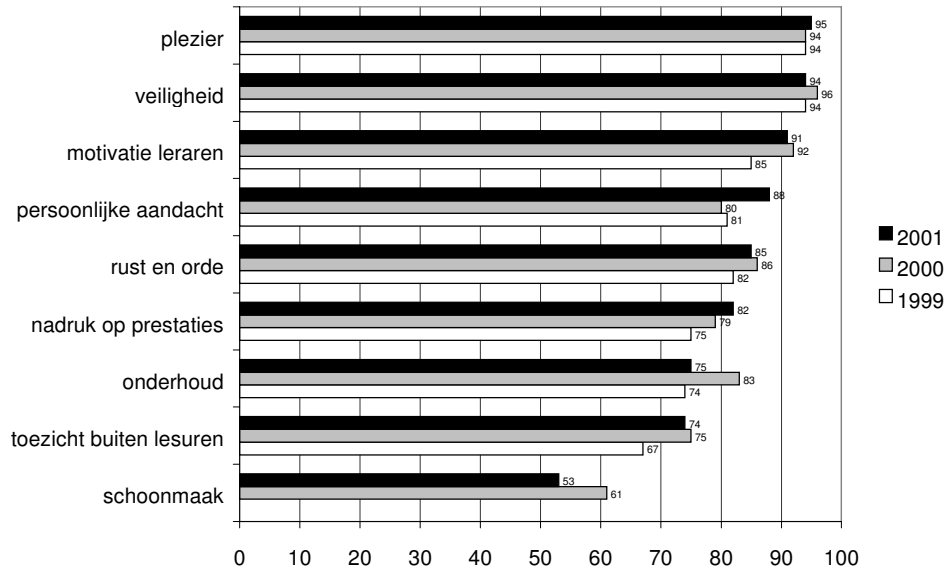
Zijn ouders tevreden met verschillende aspecten van de school van het kind. Sommige aspecten hebben direct betrekking op het kind. Krijgt het kind voldoende aandacht? Voelt het kind zich voldoende veilig? Andere aspecten hebben betrekking op de school in het algemeen. Wordt de school netjes en goed onderhouden? Heerst er op de school voldoende rust en orde?

Basisonderwijs

Vrijwel alle ouders (95%) met kinderen in het basisonderwijs geven aan - zoals ook de voorgaande jaren - dat hun kind met voldoende plezier naar school gaat. Ook voelt volgens een even zo grote groep hun kind zich veilig op school. Het percentage ouders dat vindt dat hun kind voldoende persoonlijke aandacht krijgt op school is het afgelopen jaar gestegen, van tachtig procent in 2000 tot bijna negentig procent in 2001. De aspecten die direct betrekking hebben op het kind, voldoen volgens de ouders het vaakst.

Als we net zoals voorgaande jaren de 80%-norm (tevredenheidsnorm) hanteren, zien we dat in 2001 drie aspecten op de school van het kind de norm niet gehaald hebben. De school van het kind wordt volgens een kwart van de ouders niet voldoende netjes en goed onderhouden. Bijna de helft van de ouders is van mening dat op de school onvoldoende wordt schoongemaakt. Deze beide aspecten zijn verslechterd ten opzicht van vorig jaar.

Figuur 3.3 - Percentage ouders die vinden dat een aspect voldoende op de school van het kind aanwezig is (basisonderwijs)

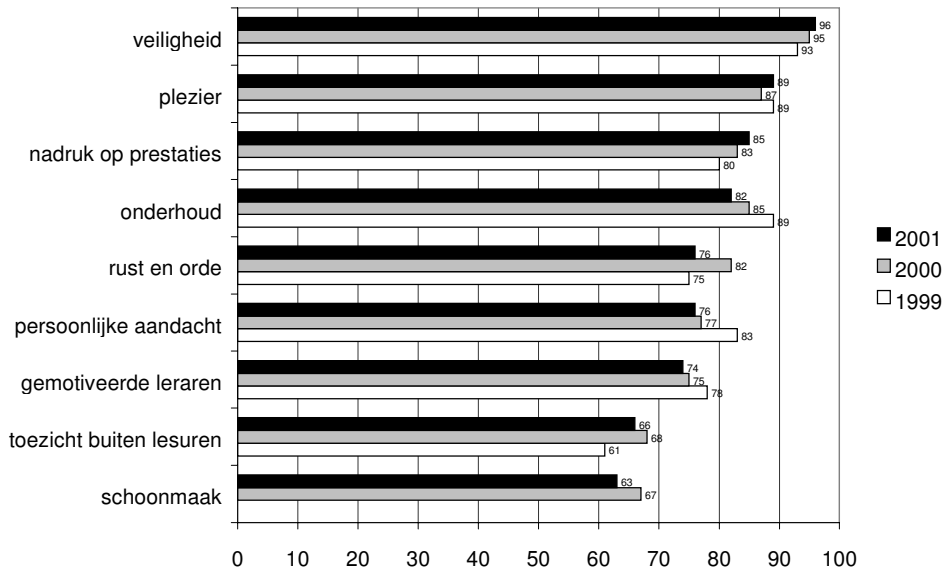
Het derde aspect dat de 80%-norm niet heeft gehaald, is het toezicht buiten de lesuren om. Net zoals vorig jaar is een kwart van de ouders niet tevreden met het toezicht.

Ouders die zich veel zorgen maken over het onderwijs (met name de school van het kind) vinden dat de school van het kind op minder aspecten voldoet. Dat geldt ook voor de ouders die de school van het kind een lager rapportcijfer geven en de leraar van het kind een lager rapportcijfer geven. Ouders die negatief zijn over de school, beoordelen de school en de leraren op alle punten het minst.

Voortgezet onderwijs

Ouders hebben ook de school van het kind in het voortgezet onderwijs beoordeeld. Ook in het voortgezet onderwijs zijn de ouders het meest tevreden over aspecten die direct betrekking hebben op het kind. Zo meent 96 procent van de ouders dat hun kind zich voldoende veilig voelt op school. 98 Procent van de kinderen gaat volgens de ouders ook met voldoende plezier naar school.

Figuur 3.4 - Percentage ouders die vinden dat een aspect voldoende op de school van het kind aanwezig is (voortgezet onderwijs)

Op meerdere aspecten zien we ten opzichte van eerdere jaren een afname in het aantal ouders dat meent dat deze voldoende. Al drie opeenvolgende jaren zien we een daling in het percentage ouders dat meent dat de scholen voldoende netjes en goed onderhouden worden. Daarnaast menen de ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs dat er in 2001 minder rust en orde op de scholen heerst dan in 2000. Ook de tevredenheid met de persoonlijke aandacht voor het kind en de motivatie van de leraren loopt in aantal tevreden ouders jaarlijks iets terug. Deze laatste drie aspecten halen de 80%-norm niet.

Net zoals in het basisonderwijs behoeven de aspecten 'toezicht houden buiten de lesuren' en 'het voldoende schoonmaken van de school' de meeste aandacht. Slechts twee op de drie ouders geeft de school van het kind op deze twee punten een voldoende. Deze beide aspecten zijn al drie jaar lang onder de maat (80%-norm).

Bij de beoordeling van de school in het voortgezet onderwijs zien we grote overeenkomsten met de beoordeling van de basisschool. Ouders die zich veel zorgen maken over het voortgezet onderwijs (met name de school van het kind) geven de school minder vaak een voldoende (rapportcijfer). Dat geldt ook voor de ouders die de school van het kind en de leraar van het kind een lager rapportcijfer geven.

Kortom, ouders van kinderen in het basisonderwijs of voortgezet onderwijs die vinden dat de school van hun kind op meerdere aspecten niet voldoet, maken zich meer zorgen over het onderwijs en geven de school van het kind en de leraar van het kind een lager rapportcijfer.

Wie zijn de extreem ontevredenen?

De meest ontevreden ouders, dit zijn de ouders die op 4 of meer aspecten de school van hun kind een onvoldoende geven, zijn bij elkaar gezet. Het gaat in totaal om 106 ouders (bao 50 en vo 66). Ontevredenen geven lagere rapportcijfers, zijn minder goed op de hoogte van wat kinderen leren en weten minder van het onderwijsbeleid (<.10 sign.).

Naar achtergrondkenmerken verschilt deze groep evenals vorig jaar weinig van de overige ouders. De meer ontevredenen zijn vaker goedopgeleidenen (<.10 sign.), hebben vaker kinderen op relatief grotere scholen (vo) en hun kinderen zitten vaker in het vbo of mavo (<.10 sign.).

Waarmee hangt tevredenheid samen?

Zeer tevreden ouders geven de school van hun kind op alle negen aspecten een voldoende (n bao=103; n vo= 79). De minder tevredenen geven op ten minste 2 aspecten een onvoldoende (n bao = 102; n vo = 128).

Ouders die zeer tevreden zijn met de school van hun kind verschillen op veel punten van ouders die minder tevreden zijn.

Tevreden ouders (bao):

	tevreden	minder tevreden	sign.
zijn vaker (zeer) goed op de hoogte wat kinderen leren	59%	43%	sign.
vinden aandacht voor sociale vaardigheden goed	77%	61%	sign.
vinden aandacht voor waarden en normen goed	50%	40%	sign.
vinden aandacht voor orde, netheid en discipline goed	77%	57%	sign.
vinden aandacht voor ict goed	75%	54%	sign.
geven hogere rapportcijfers voor school eigen kind	7.7	6.7	sign.
geven hogere rapportcijfers leraar eigen kind	7.8	7.0	sign.
vinden vaker dat het onderwijs goede kant opgaat	27%	14%	sign.
vinden het onderwijsbeleid vaker goed	17%	6%	sign.
geven niet meer steun aan maatregelen om tekort van leraren te bestrijden dan ontevredenen.			

Tevreden ouders (vo):

zijn vaker (zeer) goed op de hoogte wat kinderen leren	59%	41%	<.10
vinden aandacht voor sociale vaardigheden goed	80%	57%	sign.
vinden aandacht voor waarden en normen goed	71%	44%	sign.
vinden aandacht voor orde, netheid en discipline goed	68%	48%	sign.
vinden aandacht voor feitenkennis goed	74%	58%	sign.
vinden aandacht voor zelf dingen opzoeken goed	88%	59%	sign.
vinden aandacht voor zelfstandig leren goed	82%	52%	sign.
vinden aandacht voor ict goed	85%	57%	sign.
geven hogere rapportcijfers voor vo-school alg.	6.6	6.1	sign.
geven hogere rapportcijfers voor school eigen kind	7.4	6.5	sign.
geven hogere rapportcijfers voor vo-leraar alg.	6.8	6.2	sign.
geven hogere rapportcijfer voor leraar eigen kind	7.3	6.5	sign.
vinden het onderwijsbeleid vaker goed	14%	5%	sign.
vinden vaker dat het onderwijs de goede kant opgaat	31%	17%	sign.

In het algemeen: Ouders die meer tevreden zijn, maken zich ook minder zorgen.

3.3 Zorgpunten in het onderwijs

Het tekort aan personeel is in 2001 verreweg het grootste zorgpunt waarmee het onderwijs wordt geconfronteerd. In 1999 werden de gedragsproblemen onder de leerlingen als grootste probleem aangewezen, in 2000 deelde de gedragsproblemen de eerste plaats met het tekort aan leraren, maar in 2001 is het tekort aan leraren met stip het grootste probleem geworden. Nederlanders onder de vijftig jaar maken zich de meeste zorgen over het tekort aan personeel.

3.3.1 Grootste probleem in het onderwijs

Aan zowel Nederlanders als ouders is in 1999, 2000 en 2001 de vraag gesteld: 'Wat is volgens u het grootste probleem waarmee het onderwijs momenteel wordt geconfronteerd?'. In tabel 3.1 en 3.2 zien we de meest genoemde zorgpunten in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs. De zorgpunten die niet zo vaak zijn genoemd, zoals werkdruk van leraren, omvang de school, veiligheid op de school.

Basisonderwijs

Het tekort aan personeel is het *grootste* zorgpunt waar het basisonderwijs mee te maken heeft. Vier op de tien ouders als Nederlanders menen dat dit het grootste probleem is waar het basisonderwijs in 2001 mee wordt geconfronteerd. Ook in 1999 en 2000 vonden veel ouders het tekort aan personeel een zorgpunt in het basisonderwijs. We zien echter wel jaarlijks een toename in ouders en Nederlanders die dit als grootste zorgpunt ervaren.

Tabel 3.1 - Grootste zorgpunt in het basisonderwijs volgens ouders met kinderen in het basisonderwijs en Nederlanders

	Nederlanders			Ouders		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Tekort aan personeel	21	31	38	21	29	42
Gedragsproblemen	22	13	12	13	13	8
Tekort aan middelen / geldgebrek	6	4	12	9	8	11
Onvoldoende individuele aandacht	13	13	8	24	21	11
Minderhedenproblematiek	5	10	5	4	7	5

Een tekort aan middelen en geld hebben zich in het onderwijs in 2001 ook weer aangediend als zorgpunt. In 1999 en 2000 maakten nog minder dan tien procent zich zorgen hierover, in 2001 is deze groep groter dan tien procent.

De zorgen rondom het gedrag van de leerlingen en de individuele aandacht die de leerlingen krijgen, zijn minder omvangrijk geworden. In 1999 en 2000 ervoer nog meer dan twintig procent van de ouders het gebrek aan individuele aandacht voor de leerlingen als grootste zorgpunt. In 2000 is dit percentage gedaald tot 11 procent. Bij het zorgpunt 'gedragsproblemen' zien we tevens een dalende lijn in het percentage Nederlanders en ouders die dit als grootste zorgpunt omschrijven.

Voortgezet onderwijs

Net zoals in het basisonderwijs is in het voortgezet onderwijs het tekort aan leraren volgens ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs en een representatieve groep Nederlanders het *grootste* zorgpunt. Eén op de drie ouders en Nederlanders noemt het tekort aan leraren het grootste probleem waar het voortgezet onderwijs mee wordt geconfronteerd. De zorg onder Nederlanders en ouders over het tekort aan leraren in het voortgezet onderwijs groeit jaarlijks.

Onder de ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs heerst grote bezorgdheid over de vernieuwingen die worden doorgevoerd in het voortgezet onderwijs. In 2000 betitelde een kwart van de ouders de vernieuwingen in het onderwijs als grootste zorgpunt. In 2001 vindt nog steeds 22 procent van de ouders de vernieuwingen het grootste probleem waar het voortgezet onderwijs mee kampt. Een relatief kleinere groep Nederlanders ziet de vernieuwingen als zorgelijk. In 2001 noemt acht procent van de Nederlanders de vernieuwingen als grootste probleem in het voortgezet onderwijs (van de Nederlanders zonder kinderen noemt 7 procent dit als grootste probleem, van de Nederlanders met kinderen is dat 14 procent).

Tabel 3.2 - Grootste zorgpunt in het voortgezet onderwijs volgens ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs en Nederlanders

	Nederlanders			Ouders		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Tekort aan personeel	18	24	33	16	18	34
Vernieuwingen in het onderwijs	6	9	8	16	25	22
Gedragsproblemen	27	20	18	23	13	12
Onvoldoende individuele aandacht	7	5	4	4	6	6
Kwaliteit onderwijs	8	5	6	4	6	4
Tekort aan middelen / geldgebrek	7	7	8	5	4	3
Overig	26	32	23	33	29	19

Op de derde plaats bij de ouders en op een tweede plaats bij de Nederlanders staat het zorgpunt 'gedragsproblemen bij kinderen op school en een gebrek aan discipline'. Volgens bijna één op de vijf Nederlanders zijn de kinderen lastig, brutaal en is er te

weinig orde in de klas. Eén op de acht ouders is het hiermee eens. Ten opzichte van 1999, maar ook 2000, zien we dat de relatieve omvang van dit zorgpunt afneemt. In 1999 waren de gedragsproblemen onder de leerlingen nog het grootste zorgpunt onder ouders en Nederlanders. Nu zien zowel de ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs als Nederlanders een steeds grotere dreiging uitgaan van het tekort aan personeel.

Voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs geldt dat er een relatie is tussen de leeftijd van de Nederlanders en het genoemde grootste probleem waar het onderwijs mee te maken heeft. De oudere Nederlanders (boven de vijftig jaar) zijn relatief vaker van mening dat gedragsproblemen het grootste zorgpunt zijn. De jongere Nederlanders (onder de vijftig jaar) spreken relatief vaker hun zorg uit over het tekort aan personeel.

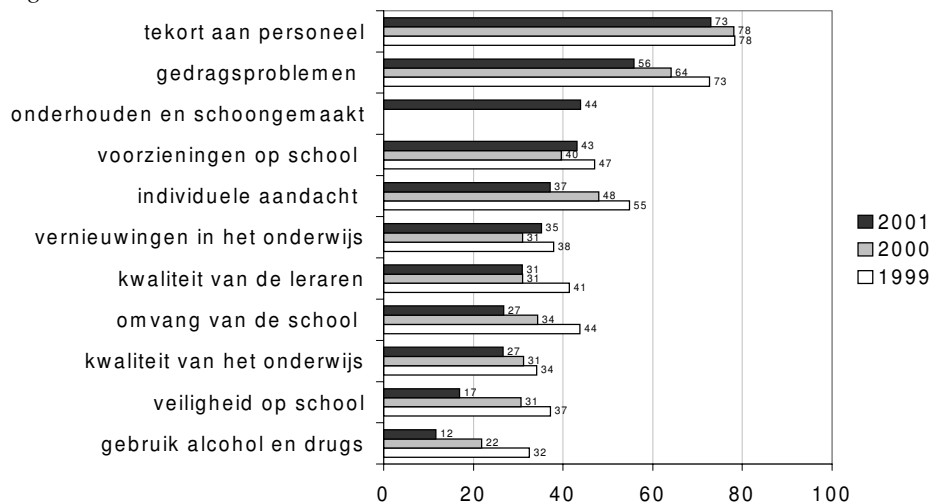
3.3.2 Zorgen van ouders over het onderwijs

Naast het grootste zorgpunt hebben ouders ook aangegeven of ze zich wel eens zorgen maken over een elftal problemen die spelen in het onderwijs. Zie ook figuur 3.5 voor het basisonderwijs en figuur 3.6 voor het voortgezet onderwijs.

Het basisonderwijs

Op vrijwel alle punten zien we een lichte daling in het percentage ouders dat zich wel eens zorgen daarover maakt.

Figuur 3.5 - Percentage ouders van kinderen in het basisonderwijs die zich wel eens zorgen maken over

Driekwart (73%) van de ouders met kinderen in het basisonderwijs beantwoordt de vraag of ze zich wel eens zorgen maken over het tekort aan personeel, positief. Het percentage dat zich zorgen maakt hierover, is daarmee lager dan de voorafgaande jaren 1999 en 2000, maar is nog steeds volgens de een ruime meerderheid van de ouders een zorgpunt.

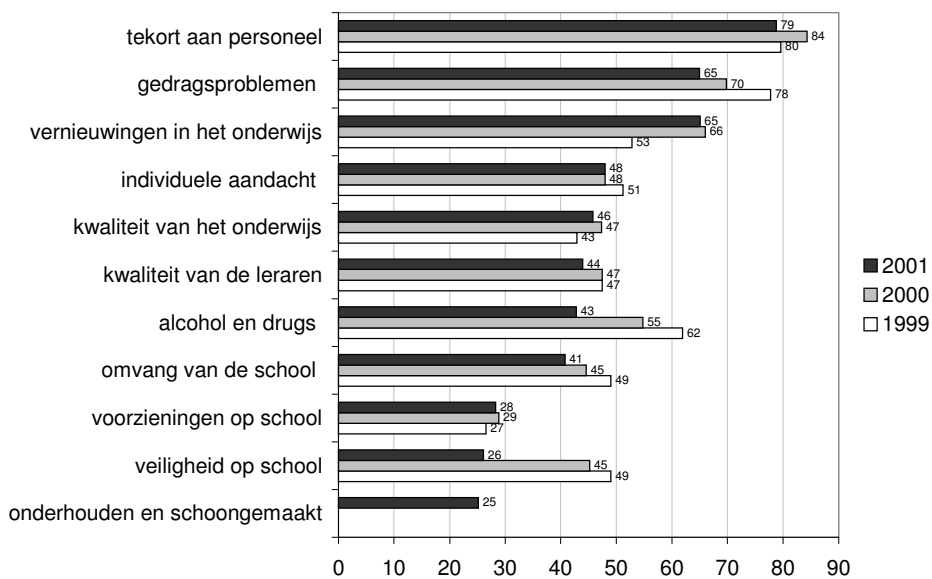
Ten aanzien van het zorgpunt 'gedragsproblemen bij leerlingen op school' zien we een daling in het percentage ouders dat zich hierover wel eens zorgen maakt. In 1999 maakten 73 procent van de ouders zich hierover zorgen, in 2000 was dat nog 64 procent en in 2001 daalde dit percentage nog verder naar 56 procent.

Het nieuw geïntroduceerde probleem in het basisonderwijs, namelijk 'de vraag of de school wel goed wordt onderhouden en schoongemaakt', zien de ouders als een redelijk groot zorgpunt. 44 Procent van de ouders maakt zich hier wel eens zorgen over.

Het voortgezet onderwijs

In vergelijking tot het basisonderwijs, maken ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs zich over meer zaken zorgen.

Figuur 3.6 - Percentage ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs die zich wel eens zorgen maken over

In het voortgezet onderwijs geven relatief de meeste ouders aan zich wel eens zorgen te maken over het tekort aan personeel. In vergelijking met voorgaande jaren is het

percentage iets afgenomen, maar nog steeds maken bijna vier op de vijf ouders zich daarover wel eens zorgen.

Naast het tekort aan leraren maken veel ouders zich zorgen over de vernieuwingen in het onderwijs en de gedragsproblemen bij de leerlingen. Tweederde van de ouders geeft aan zich over deze twee problemen wel eens zorgen maken.

Volgens een kwart van de ouders is de veiligheid op school en het onderhouden van de school een probleem. Hiermee zijn deze twee zorgpunten, het minst grote probleem in het onderwijs.

Wie zijn de ouders die zich zorgen maken?

Zoals al eerder besproken in paragraaf 2.1 hebben ouders met een negatief beeld over het onderwijs en meer specifiek over de school van het kind, een algemeen negatief beeld. Dit geldt ook voor het aantal zorgpunten. Ouders die zich over meer punten wel eens zorgen maken, geven de school van het kind een lager rapportcijfer, hebben het gevoel dat het de laatste tijd de verkeerde kant opgaat met het Nederlandse onderwijs en noemen relatief meer aspecten waaraan de school onvoldoende aandacht zou besteden.

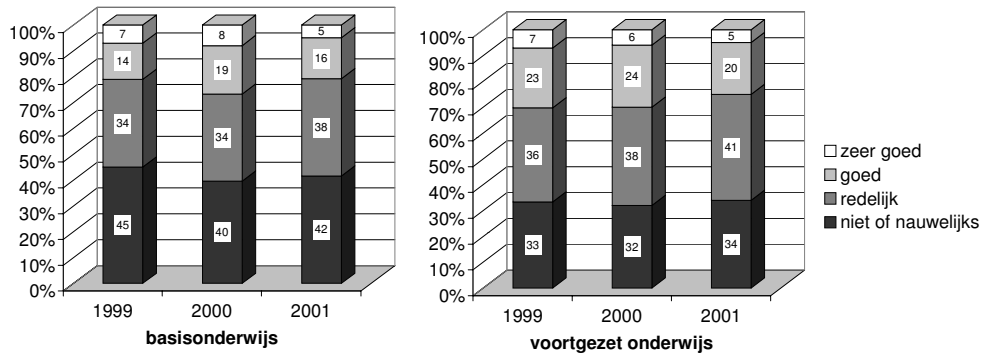
Er is geen relatie gevonden tussen het aantal zorgpunten en het aantal leerlingen of het percentage allochtonen op de school van het kind. Daarnaast vinden we geen verband met persoonlijke kenmerken (geslacht, leeftijd, opleiding, inkomen, maar ook kennis van het onderwijs).

3.4 Is men op de hoogte van wat kinderen leren op school?

Zowel de doorsnee-Nederlanders als de ouders van kinderen in het basisonderwijs of in het voortgezet onderwijs achten zich steeds minder goed op de hoogte van wat kinderen leren op school. Deze tendens is het best waar te nemen in het voortgezet onderwijs.

Nederlanders menen beter op de hoogte te zijn van wat kinderen leren in het voortgezet onderwijs dan wat zij leren in het basisonderwijs. 42 Procent van de Nederlanders geeft aan niet of nauwelijks op de hoogte te zijn van wat kinderen leren in het basisonderwijs. Onder de Nederlanders is 34 procent niet of nauwelijks op de hoogte van wat er in het voortgezet onderwijs wordt geleerd. Het percentage Nederlanders dat zeer goed op de hoogte is van wat kinderen leren in het onderwijs is klein en blijft over de jaren en onderwijssectoren heen ongeveer gelijk.

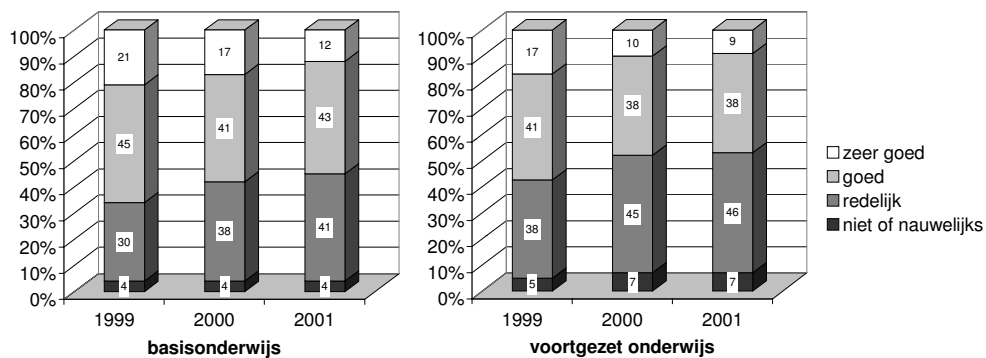
Figuur 3.7 - Mate waarin Nederlanders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school

In het voortgezet onderwijs neemt de groep Nederlanders af die goed tot zeer goed op de hoogte is ten opzichte van vorig jaar. Wellicht zijn de vernieuwingen in het voortgezet onderwijs hier de oorzaak van.

Vrijwel alle ouders weten op zijn minst redelijk goed wat de kinderen leren in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs. In het basisonderwijs geeft vier procent van de ouders aan niet of nauwelijks te weten wat hun kinderen leren op school. In het voortgezet onderwijs geldt dat voor zeven procent van de ouders.

Figuur 3.8 - Mate waarin ouders op de hoogte zijn van wat kinderen leren op school

Opvallend is dat er door de jaren heen een groeiende groep ouders is die aangeeft niet of nauwelijks op de hoogte te zijn van wat hun kinderen leren op school. Het lijkt of het voor ouders steeds minder duidelijk is wat de kinderen nou eigenlijk leren. Zowel in het basisonderwijs als in het voortgezet onderwijs zien we deze tendens. In 1999

was nog 21 procent zeer goed op de hoogte over wat hun kinderen leerden op de basisschool, in 2001 is dit nog 12 procent.

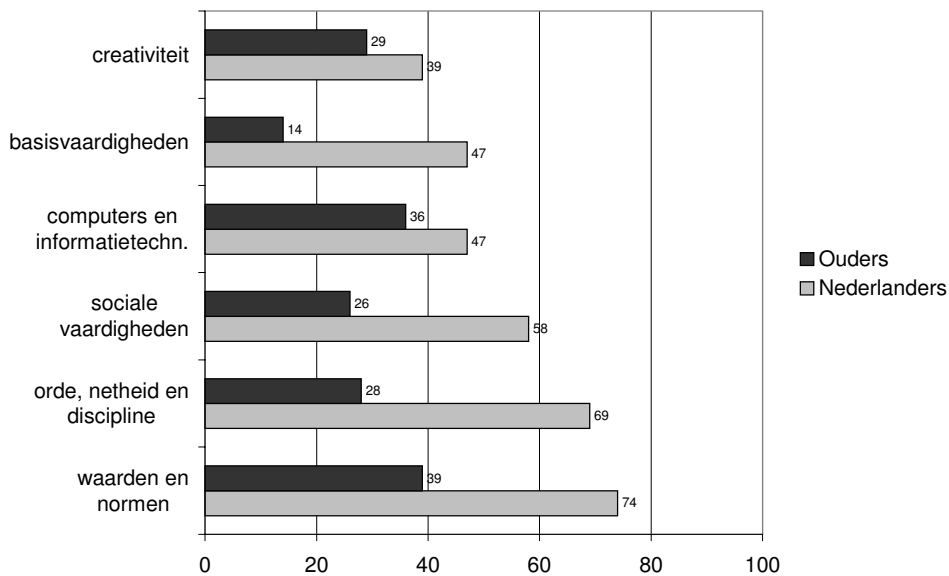
Het antwoord op de vraag: 'Is men op de hoogte van wat kinderen leren op school?' luidt: 'Ja, maar steeds minder goed'.

3.5 Waaraan moet in het onderwijs meer aandacht worden besteed?

Zoals ook in de voorgaande jaren is er een groot verschil tussen de mening van de Nederlanders en de ouders over de aandacht voor diverse vaardigheden. Doorsnee Nederlanders - met name oudere en laagopgeleiden - menen veel vaker dat aan vaardigheden meer aandacht moet worden besteed. Zeker aan vaardigheden als waarden en normen, orde, netheid en discipline en sociale vaardigheden. Ouders zijn meer tevreden met de aandacht voor vaardigheden. De aandacht voor computers en informatietechnologie, maar ook voor zelf kennis verwerven is volgens een groeiende groep ouders voldoende.

Zowel ouders als Nederlanders is gevraagd of in het onderwijs meer of minder aandacht moet worden besteed aan verschillende vaardigheden of dat het nu goed is.

Figuur 3.9 - Waaraan zou meer aandacht moeten worden besteed in het basisonderwijs, 2001

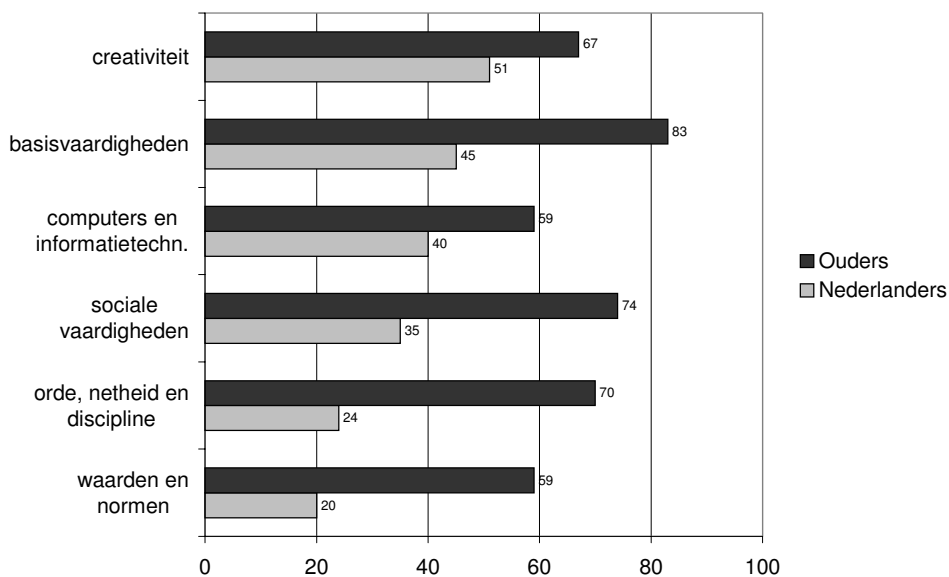

Zoals ook in de jaren 1999 en 2000, doen zich in 2001 grote verschillen voor in de mening van de Nederlanders en de mening van ouders met kinderen in het basisonderwijs of het voortgezet onderwijs. Ouders zijn over het algemeen veel meer tevreden met de huidige situatie, veel Nederlanders menen dat het onderwijs meer aandacht zou moeten besteden aan verschillende vaardigheden.

Het basisonderwijs

Bijna driekwart van de Nederlanders is van mening dat in het basisonderwijs meer aandacht moet worden besteed aan waarden en normen, ofwel wat wel en wat niet mag. Verder is zeventig procent van de Nederlanders van mening dat basisscholen meer aandacht moeten besteden aan orde, netheid en discipline. Ten derde zou het volgens een meerderheid van de Nederlanders (58%) goed zijn als binnen het basisonderwijs meer aandacht zou uitgaan naar sociale vaardigheden, zoals het goed met anderen leren omgaan en het leren samenwerken. Ten opzichte van voorgaande jaren daalt het percentage Nederlanders dat vindt dat de school meer aandacht moet besteden aan sociale vaardigheden (1999 was dit 68 procent, in 2000 63 procent en in 2001 nog 58 procent). Nederlanders maken zich meer zorgen over de sociale ontwikkeling van leerlingen, en minder over de cognitieve ontwikkeling van de leerlingen. Aan de sociale ontwikkeling zouden scholen in de brede zin van het woord, meer aandacht moeten besteden.

Figuur 3.10 - Aandacht is goed zo, basisonderwijs, 2001

Figuur 3.12 laat zien dat een grote meerderheid van de ouders met kinderen in het basisonderwijs tevreden zijn met de aandacht die ze op de scholen schenken aan de verschillende vaardigheden.

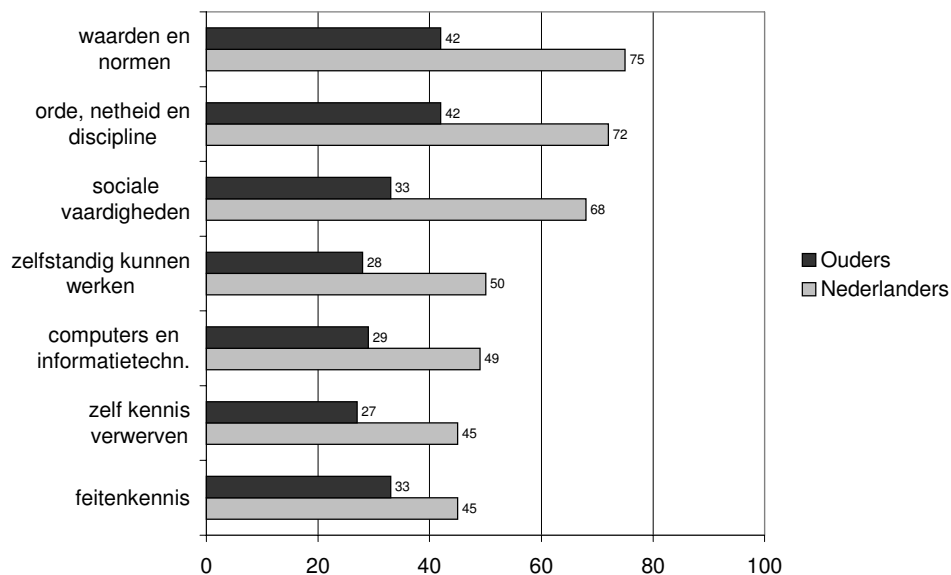
Bij twee vaardigheden willen we even stil staan. Allereerst de computer- en informatietechnologie. In 1999 vond nog 45 procent van de ouders dat scholen hier meer aandacht aan moesten besteden, in 2001 is dit nog 36 procent. Aan de andere kant groeit de groep die vindt dat de aandacht voor computervaardigheden goed is.

Ten tweede, de aandacht voor waarden en normen. Dit is volgens de ouders een aandachtspunt. De groep die meent dat het basisonderwijs meer aandacht moet besteden aan waarden en normen, groeit. Bijna veertig procent van de ouders vindt in 2001 dat het basisonderwijs meer aandacht moet besteden aan deze vaardigheden.

Voortgezet onderwijs

In het voortgezet onderwijs zien we een soortgelijk beeld als in het basisonderwijs. Nederlanders vinden veel vaker dan de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs dat er meer aandacht moet worden besteed aan verschillende vaardigheden. Met name de gedragsaspecten, zoals waarden en normen en orde, netheid en discipline, behoeven extra aandacht binnen het onderwijs volgens de Nederlanders.

Figuur 3.11 - Waaraan zou meer aandacht moeten worden besteed in het voortgezet onderwijs, 2001

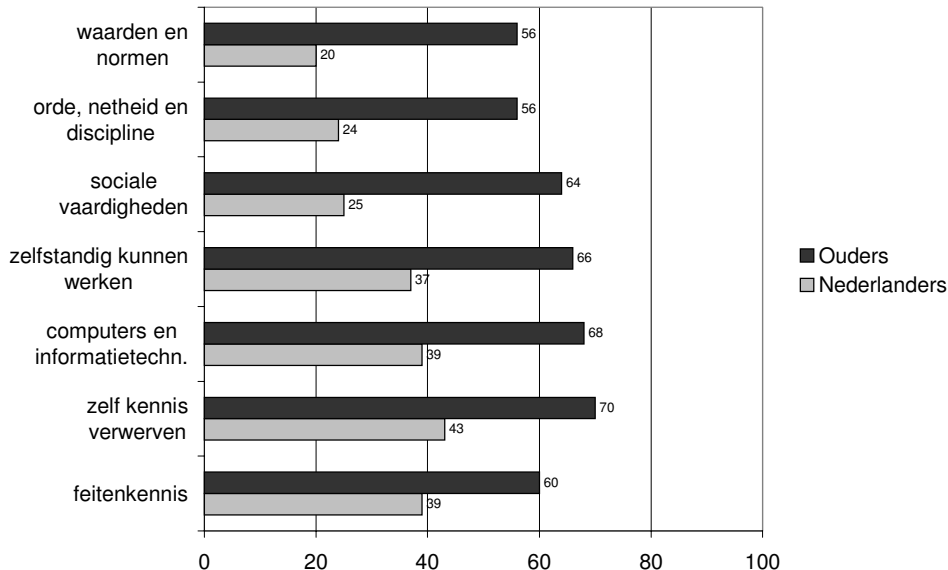
De aandacht voor sociale vaardigheden is volgens een kwart van de Nederlanders goed zoals het nu is. De groep groeit daarmee ten opzichte van eerdere jaren.

In figuur 3.11 valt af te lezen dat een meerderheid van de ouders van mening is dat de aandacht voor de verschillende vaardigheden op dit moment goed is. Met name met de aandacht voor cognitieve vaardigheden is een merendeel van de ouders tevreden. Een paar zaken vallen op. De groep ouders die tevreden is met de aandacht voor feitenkennis daalt (in 1999 vond 70 procent de aandacht goed; in 2001 nog 60 procent). Het zelf verwerven van kennis is een vaardigheid waaraan volgens meer ouders voldoende aandacht wordt besteed. Ook de aandacht voor computers en informatietechnologie is volgens een groeiende groep ouders nu goed (in 1999 volgens 36 procent, nu volgens 68 procent). De vernieuwingen in het voortgezet onderwijs hebben dus effecten op de aandacht voor de verschillende vaardigheden.

Bijzonderheden

Er is een sterk verband tussen leeftijd van de Nederlanders en het aantal vaardigheden waaraan meer aandacht moet worden besteed in het basisonderwijs. Hoe ouder de ondervraagde, des te hoger het aantal vaardigheden dat meer aandacht behoeft in het basisonderwijs.

Figuur 3.12 - Aandacht is goed zo, voortgezet onderwijs, 2001

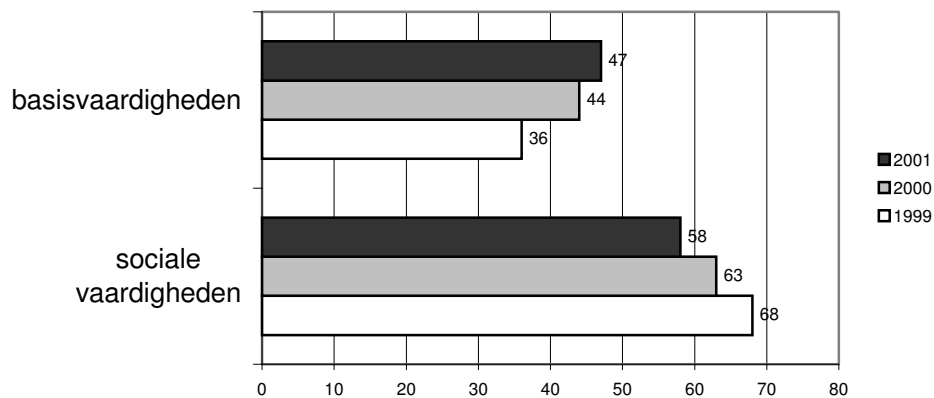
Dezelfde bevinding doen wij in het voortgezet onderwijs. Daarnaast zien we bij het voortgezet onderwijs een verband tussen opleiding en het aantal vaardigheden dat

meer aandacht behoef. Het blijkt dat hoe hoger de opleiding van de ondervraagde, hoe kleiner het aantal vaardigheden waaraan binnen het voortgezet onderwijs meer aandacht moet worden besteed. Met andere woorden, het zijn met name de oudere, wat lager opgeleiden die vinden dat het onderwijs aan meerdere vaardigheden extra aandacht moet besteden.

3.6 Tendensen

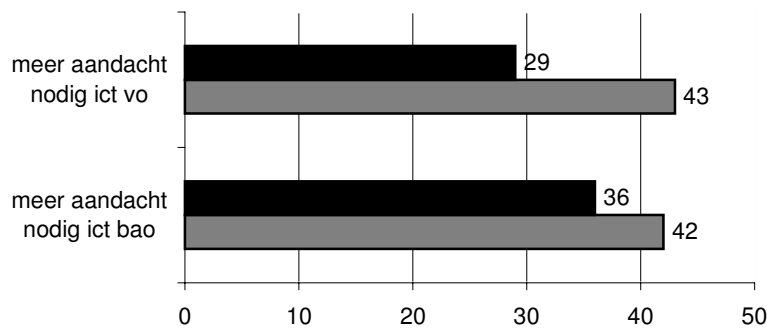
Er is een aantal opmerkelijke tendensen over de afgelopen 3 jaar. In de eerste plaats blijkt dat er sinds 1999 steeds minder ondervraagde Nederlanders vinden dat er meer aandacht moet komen voor sociale vaardigheden in het basisonderwijs. De daling zet zich door in 2001. Daarentegen neemt het percentage ondervraagden dat vindt dat er meer aandacht voor de basisvaardigheden (lezen, rekenen en taal) in het basisonderwijs moet komen, gestaag toe.

Figuur 3.13 – Meer aandacht nodig voor

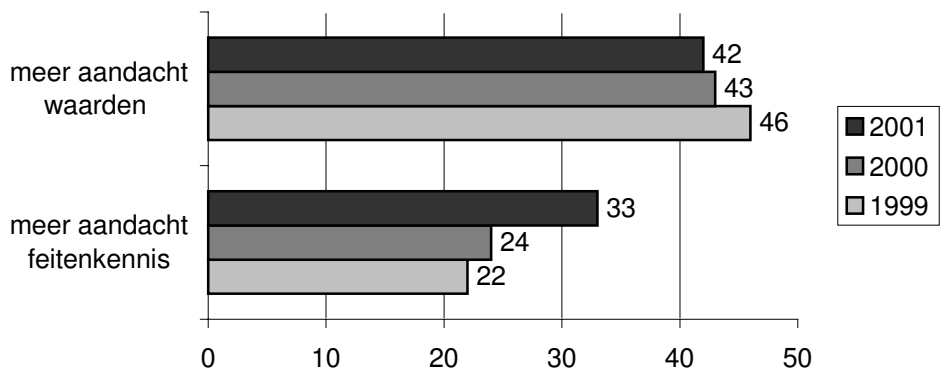
Verder is opmerkelijk dat het percentage ouders dat vindt dat er meer aandacht moet komen voor ict in vergelijking tot 2000 afneemt. We zien dit zowel in het basis-onderwijs als in het voortgezet onderwijs.

Figuur 3.14 – Meer aandacht nodig voor ict

Als laatste signaleren we dat het percentage ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs dat vindt dat er steeds meer aandacht moet komen aan feitenkennis. Het percentage ouders dat vindt dat er meer aandacht moet komen voor waarden en normen neemt echter af.

Figuur 3.15 – Meer aandacht nodig voor

4 De leraar

Inleiding

Het tekort aan leraren is het grootste zorgpunt onder zowel de doorsnee-Nederlander als de ouders. Mede daarom zijn enkele vragen gesteld over de leraar:

- hoe denken ouders over oplossingen om het tekort aan leraren te bestrijden;
- de waardering en het rapportcijfer van leraren in het algemeen;
- de waardering en het rapportcijfer van leraren in het algemeen;
- het aanraden van het beroep;
- het zelf overwegen leraar te worden;
- het salaris van de leraar.

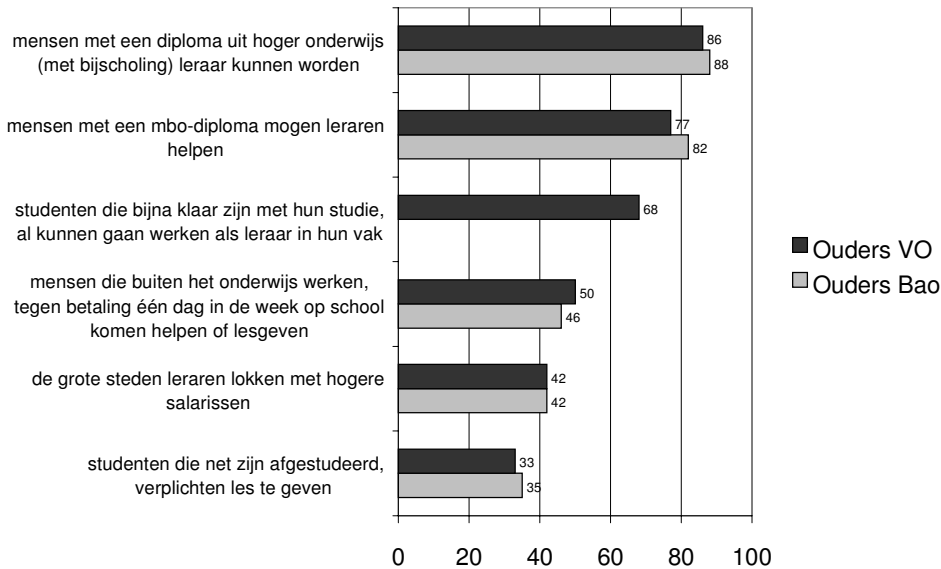
4.1 Oplossingen voor het tekort aan leraren

De beide oplossingen die reeds zijn ingezet om het lerarentekort te bestrijden, krijgen steun van ouders. Ruim 85 procent van de ouders vindt het een goed idee om mensen met een diploma hoger onderwijs (met bijscholing) leraar te laten worden (zij-instromers). Rond de 80 procent vindt dat idee van klassenassistenten een goed idee (mensen met een mbo-diploma mogen leraren helpen in de klas).

Het tekort aan leraren in het onderwijs is volgens de ouders en de doorsnee-Nederlanders het grootste probleem waar de sector mee te maken heeft. Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen heeft de afgelopen jaren veel energie en geld gestoken in het werven van nieuwe leraren. Zo zijn herintreders benaderd en zijn er verkorte opleidingstrajecten gecreëerd om mensen met een andere vooropleiding snel om te scholen. Daarnaast heeft het ministerie het instroomsalaris van de leraar verhoogd, om het onderwijs een aantrekkelijkere beroepssector te maken.

Ouders van kinderen in het basisonderwijs en kinderen in het voortgezet onderwijs is een aantal oplossingen voorgelegd, om het tekort aan leraren aan te pakken. Vinden de ouders deze oplossingen om het tekort aan leraren aan te pakken goede ideeën? Zie figuur 4.1.

Figuur 4.1 - Percentage ouders die de volgende ideeën een (zeer) goede oplossing vinden om het tekort aan leraren tegen te gaan

Voor zowel het voortgezet onderwijs als het basisonderwijs kan de beste oplossing voor het tekort aan leraren volgens ouders worden gezocht in het inzetten van mensen met een diploma in het hoger onderwijs. Deze mensen kunnen - na een eventuele bijscholing - worden ingezet in het onderwijs. Deze oplossing wordt zij-instroom genoemd. 88 Procent van de ouders met kinderen in het basisonderwijs vinden zij-instroom een goede oplossing om het lerarentekort in het basisonderwijs tegen te gaan. Onder de ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is 86 procent positief over deze oplossing.

Een tweede goed idee is volgens de ouders het inzetten van mensen met een mbo-diploma, zij kunnen de leraar assisteren als zogenaamde klasseassistent. Met name ouders met kinderen in het basisonderwijs vinden dit een goed idee (82%), maar ook binnen het voortgezet onderwijs wordt het als een goed plan ontvangen (77%).

Deze beide oplossingen zijn reeds aangewend door het ministerie van OCenW en hebben dus een breed draagvlak onder de ouders met kinderen in het onderwijs.

Het idee om netafgestudeerden te verplichten om gedurende een bepaalde tijd les te geven, wordt door slechts een derde van de ouders als een goed idee ervaren. Nederlanders voelen er in het algemeen niet veel voor om netafgestudeerden daartoe te verplichten. Ook de mogelijkheid om leraren in de grote steden te lokken met een

hoger salaris, kan niet rekenen op de steun van een meerderheid (slechts steun van 42 procent van de ouders met kinderen in het basisonderwijs of in het voortgezet onderwijs).

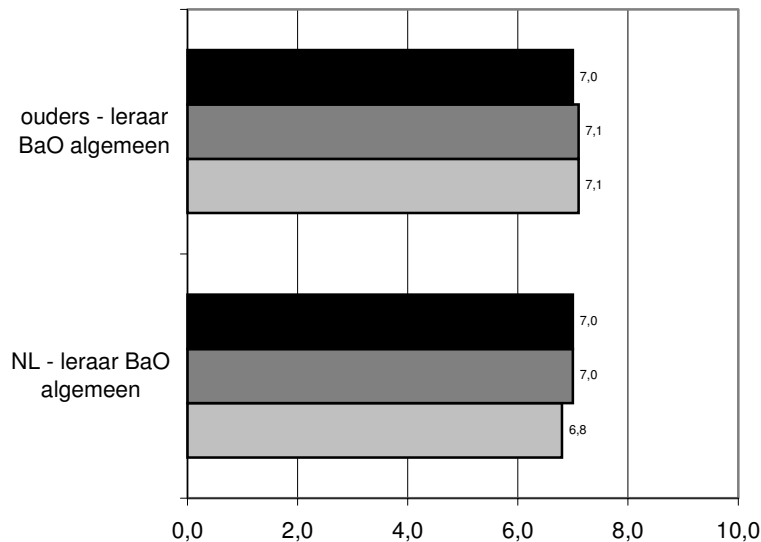
4.2 Waardering voor de leraren

Het beroep van leraar wordt nog steeds erg gewaardeerd door de Nederlanders. Vrijwel iedereen schat in dat zij zelf de leraar meer waarderen dan anderen.

Naast het rapportcijfer voor het onderwijs en de school, hebben ouders en de Nederlanders ook de leraar beoordeeld. Ouders kregen de kans om de leraar in het algemeen te beoordelen en de leraar van hun eigen kind (zie figuur 4.2 en figuur 3.2 in hoofdstuk 3).

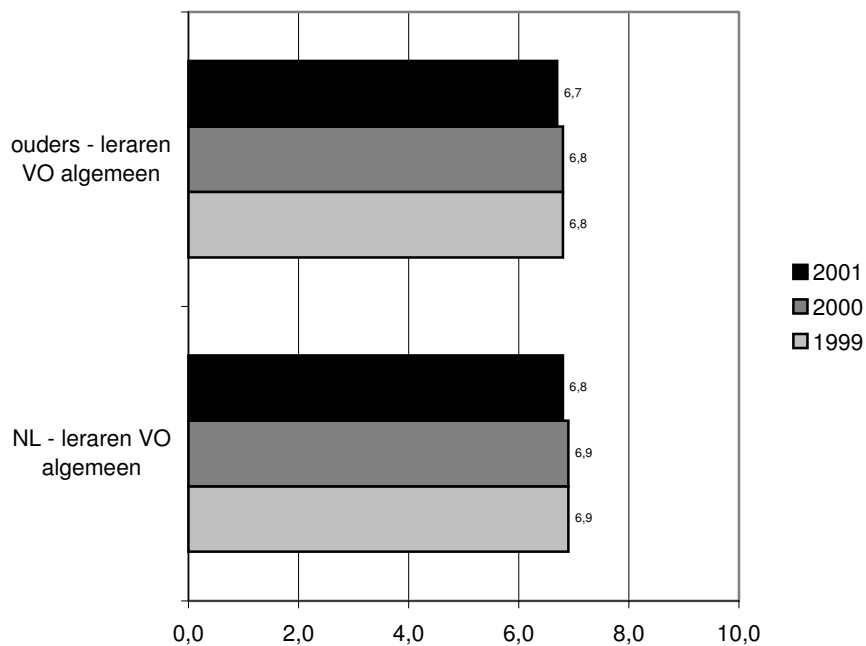
Het rapportcijfer dat de Nederlanders geven aan de leraar blijft constant. Net zoals vorig jaar krijgt de leraar een zeven ('ruim voldoende'). Het rapportcijfer komt tevens overeen met het rapportcijfer dat de ouders aan de leraar in het basisonderwijs geven. Hiermee komt de beoordeling van de leraar in het basisonderwijs van ouders en doorsnee-Nederlanders steeds dichterbij elkaar te liggen. In 1999 waren de ouders nog positiever dan de Nederlanders over de kwaliteit van de leraar in het basisonderwijs. Dit jaar zien we dit verschil niet meer.

Figuur 4.2 - Rapportcijfers voor leraren basisonderwijs in het algemeen

Het rapportcijfer dat ouders geven aan de leraar basisonderwijs in het algemeen hangt samen met de leeftijd van de ouder (ouders onder 40 jaar geven een 7,1 en ouders vanaf 40 een 6,9). Daarnaast blijkt dat moeders de leraar basisonderwijs een hoger rapportcijfer geven (7,1) dan de vaders (6,8). Dus hoe meer directe ervaring hoe meer waardering.

Figuur 4.3 – Rapportcijfers van vo-leraren in het algemeen

Nederlanders en ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs geven de leraar in het algemeen een zeven. Er doen zich geen echte verschillen voor tussen de jaren en ook nauwelijks tussen de Nederlanders en de ouders.

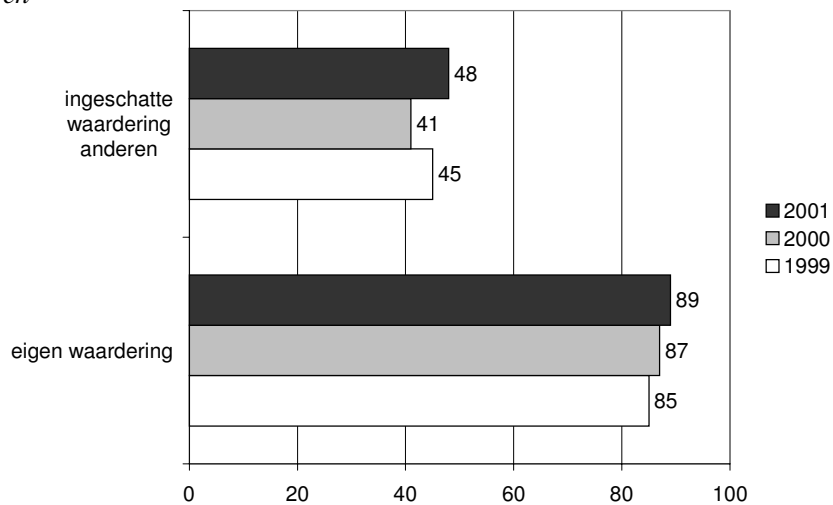
Waardering

Nederlanders hebben veel waardering voor het beroep van de leraar. Al drie jaar achtereen geeft een grote meerderheid aan tamelijk veel tot veel waardering te hebben voor de leraar. In 2001 heeft 89 procent van de Nederlanders waardering voor de leraar in het basisonderwijs en 86 procent waardering voor de leraar in het voortgezet onderwijs.

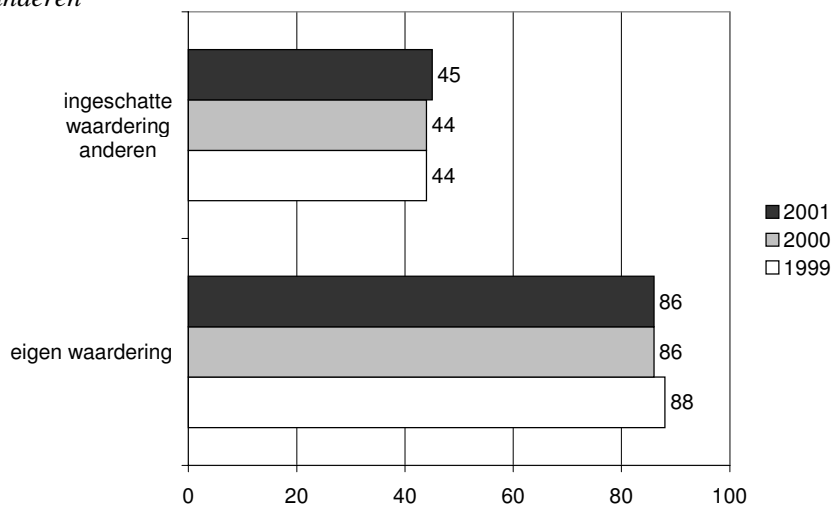
Opvallend blijft dat Nederlanders menen dat anderen de leraar minder waarderen dan dat zij zelf doen. Deze tendens doet zich jaarlijks voor. Vrijwel niemand denkt dat

andere Nederlanders een positiever beeld hebben van de leraar dan zichzelf. In 2001 zou volgens een inschatting van de Nederlanders bijna de helft het leraarsberoep waarderen, terwijl in werkelijkheid bijna negentig procent van de Nederlanders het leraarsberoep waardeert.

Figuur 4.4 - Percentage dat tamelijk veel of heel veel waardering voor de leraar in het basisonderwijs heeft, eigen waardering en de ingeschatte waardering van anderen

Figuur 4.5 - Percentage dat tamelijk veel of heel veel waardering voor de leraar in het voortgezet onderwijs heeft, eigen waardering en de ingeschatte waardering van anderen

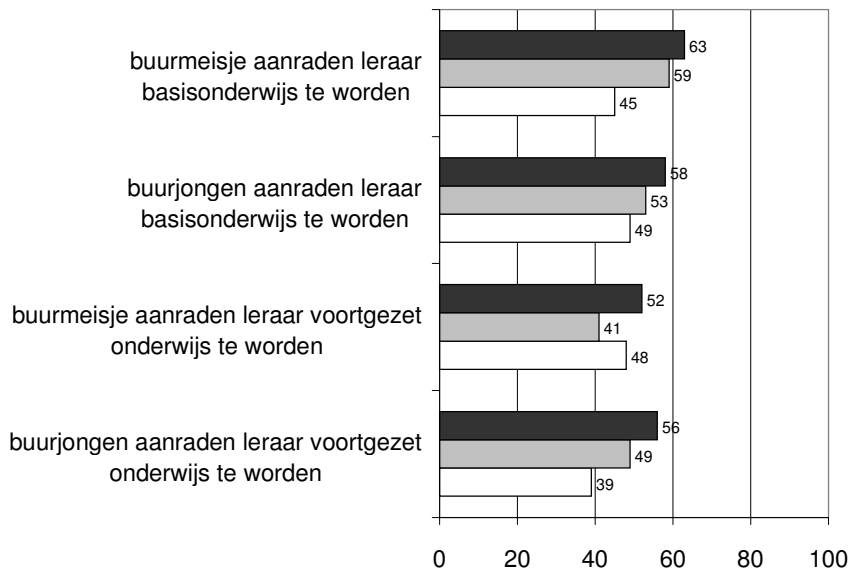
De waardering voor de leraar en het rapportcijfer voor de leraar hangen nauw met elkaar samen. Wanneer Nederlanders niet zo veel waardering hebben voor de leraar dan geven ze de leraar ook een lager rapportcijfer. Dat geldt voor het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Daarnaast vinden we nog een gering effect van opleiding op de waardering voor de leraar in het voortgezet onderwijs. Hoe hoger de opleiding, des te meer waardering voor de leraar in het voortgezet onderwijs.

4.3 Beroep aanraden

Een groeiend percentage Nederlanders adviseert desgevraagd de buurjongen of buurmeisje leraar te worden. In 2001 geeft een meerderheid van de Nederlanders dit advies.

Om de aantrekkelijkheid van het leraarsberoep vast te stellen is desgevraagd een advies te geven aan een buurmeisje en buurjongen die overwegen leraar te worden. Voor het derde achtereenvolgende jaar zien we een groeiend percentage Nederlanders een positief advies uitbrengen. Met andere woorden de aantrekkelijkheid van het leraarsberoep is de afgelopen jaren licht gestegen.

Figuur 4.6 - Percentage Nederlanders dat het beroep van leraar (sterk) zou aanraden

Figuur 4.6 laat zien dat zowel buurjongens als buurmeisjes vaker een positief advies krijgen om leraar te worden in het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs. Het meest gegeven positieve advies is aan het buurmeisje om lerares te worden in het basisonderwijs.

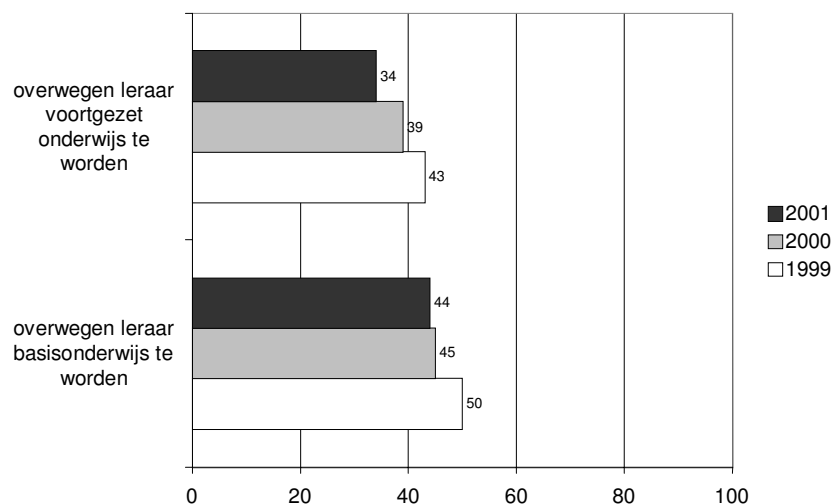
4.4 Overwegen zelf leraar te worden

De animo om zelf leraar te worden neemt af. De belangrijkste redenen om niet voor het beroep te kiezen zijn omdat het beroep niet aanspreekt of dat ze zich niet geschikt achten voor het beroep. Het salaris van de leraar is voor een kleine groep de reden om niet voor het beroep te kiezen.

Naast het advies aan de buurjongen en het buurmeisje hebben de Nederlanders ook aangegeven of zij zelf zouden overwegen om leraar te worden, aangenomen dat zij daar de juiste papieren hiervoor zouden bezitten en geen werk hebben. Dit is een indicatie voor de aantrekkelijkheid van het beroep.

Bij de overweging zelf leraar te worden in het basisonderwijs of in het voortgezet onderwijs zien we een tegenovergestelde tendens. Ondanks het groeiende advies aan de buurjongen of het buurmeisje om leraar te worden, neemt de belangstelling om zelf leraar te worden af. In 1999 overwoog nog 43 procent om zelf leraar in het voortgezet onderwijs te worden, in 2001 is dit nog maar 34 procent. Voor het basisonderwijs is dit percentage gezakt van 50 procent in 1999 naar 44 procent in 2001 (zie figuur 4.7).

Figuur 4.7 - Percentage dat overweegt zelf leraar te worden

De Nederlanders die niet overwogen om leraar te worden, zijn gevraagd wat hen niet aantrekt in het beroep van de leraar. Intrinsieke factoren zijn de voornaamste redenen om niet leraar te willen worden in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. Ongeveer veertig procent van de Nederlanders voelt zich niet aangetrokken tot het leraarsberoep, omdat zij zich daar niet geschikt voor achten of omdat zij het geen leuk beroep vinden.

De extrinsieke factoren komen op de tweede plaats om niet voor het beroep van de leraar te kiezen. Onder extrinsieke factoren worden twee redenen geschaard:

- ze willen niet met de kinderen werken, zij zijn te lastig of te vervelend;
- de problemen in het onderwijs of de organisatie van het onderwijs.

Tabel 4.1 - Redenen om geen leraar te worden (%)

	bao		VO	
	1999	2000	1999	2000
Intrinsieke redenen	47	42	32	39
Extrinsieke redenen	32	28	30	25
Salaris / arbeidsomstandigheden	14	12	16	11
Overig (zoals te oud of te moeilijk)	19	18	23	25

Ruim tien procent vindt de arbeidsvoorwaarden (salaris of te drukke baan) onvoldoende om te kiezen voor het beroep van leraar. Daarnaast zijn er nog een paar redenen genoemd als te oud, het beroep is boven eigen niveau of juist op een te laag niveau (zie ook tabel 4.1).

4.5 Wat verdient de leraar?

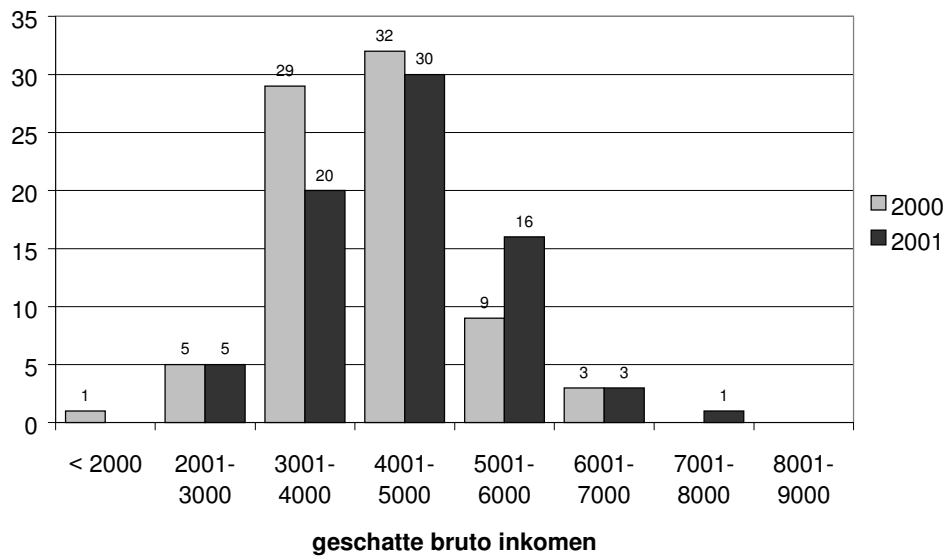
Het salaris van de leraar wordt licht onderschat door de Nederlandse bevolking.

Om het leraarsberoep aantrekkelijker te maken, zijn de (instroom)salarissen omhoog gegaan. Daarmee beoogt het ministerie jongeren te motiveren om voor het onderwijs te kiezen. Hebben Nederlanders een goed idee van het salaris van de leraar in Nederland? Nederlanders hebben een inschatting gegeven van het salaris van een leraar in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs met tien jaar ervaring (zie figuren 4.8 en 4.9).

Een leraar in het basisonderwijs met tien jaar ervaring verdient in 2001 (mei/juni het moment van het onderzoek) in werkelijkheid een maandsalaris van 5.059 gulden bru-

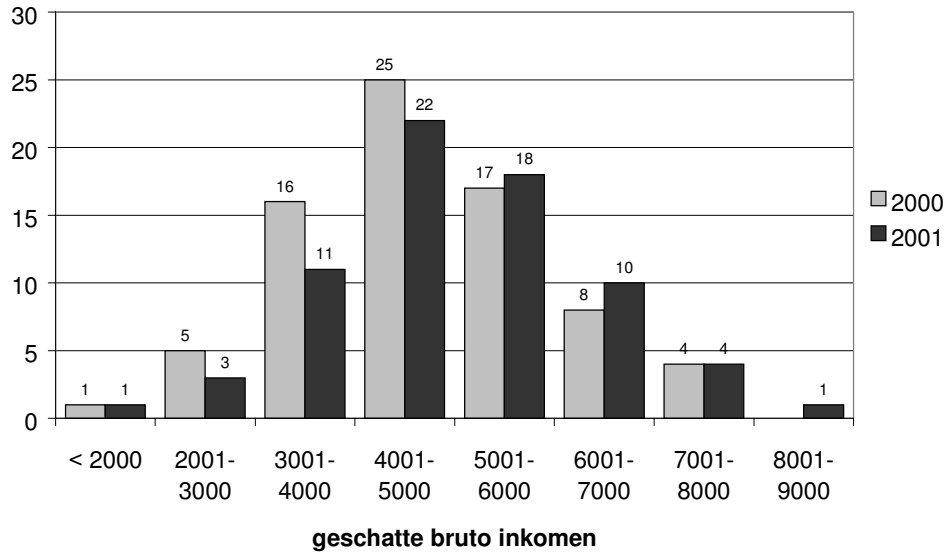
to, bij een voltijdse aanstelling. Het gemiddeld geschatte inkomen van een leraar in het basisonderwijs met tien jaar ervaring ligt volgens de Nederlanders op 4.707 gulden bruto per maand (bij een voltijdse aanstelling). Dit is ongeveer 350 gulden minder dan in werkelijkheid, ofwel een onderschatting van zeven procent. Vorig jaar was dit verschil ongeveer 250 gulden.

Figuur 4.8 - Inschatting van het bruto maandsalaris van een leraar in het basisonderwijs met een voltijdse aanstelling en tien jaar ervaring (%)

Een voltijdse leraar in het voortgezet onderwijs met tien jaar ervaring verdient bij uitbetaling in schaal B (voormalig schaal 10) 5.390 gulden bruto per maand. Wanneer de leraar wordt uitbetaald in schaal D (voormalig schaal 12) is het bruto maandsalaris bij 10 jaar ervaring 6.784 gulden. Nederlanders schatten gemiddeld in dat een leraar die tien jaar werkzaam is in het voortgezet onderwijs 5.520 gulden bruto per maand verdient. Dat is iets hoger dan het werkelijke salaris van een leraar die wordt uitbetaald in schaal B en fors lager dan het werkelijke salaris van een schaal D - leraar. De schatting voor 2001 is overigens opmerkelijk hoger dan de schatting in 2000. Toen werd het salaris op 4.849 gulden geschat.

Figuur 4.9 - Inschatting van het bruto maandsalaris van een leraar in het voortgezet onderwijs met een voltijdaanstelling en tien jaar ervaring (%)

5 Actuele onderwerpen

Tenslotte zijn enkele vragen gesteld over actuele onderwerpen:

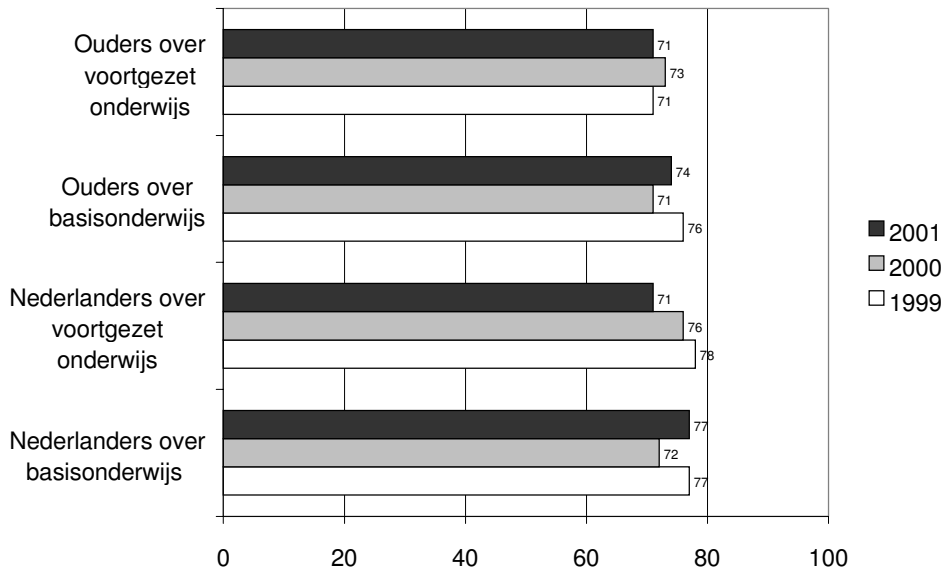
- grote/kleine scholen
- 'witte' en 'zwarte' scholen
- het Studiehuis.

5.1 Grote en kleine scholen

Het aantal mensen dat denkt dat kleine scholen beter zijn dan grote, blijft in grote lijnen stabiel.

In de jaren negentig is het beleid in het onderwijs gericht op schaalvergroting. Grotere scholen zouden efficiëntere schoolorganisaties zijn. Bovendien zou in het voortgezet onderwijs de doorstroom van leerlingen naar een ander onderwijsniveau makkelijker kunnen verlopen, wanneer deze overstap binnen de scholengemeenschap kan plaatsvinden.

Figuur 5.1 - Percentage doorsnee-Nederlanders en ouders die vinden dat kleine scholen beter zijn

Wat vinden de Nederlanders en de ouders van kinderen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs van deze schaalvergroting? Zie figuur 5.1.

Ouders en Nederlanders menen in overgrote meerderheid dat een kleine scholen beter is dan een grote school. In het voortgezet onderwijs neemt deze overtuiging een beetje af ten opzichte van eerdere jaren, maar blijft desondanks hoog. In het basisonderwijs zijn met name doorsnee-Nederlanders ervan overtuigd dat kleine scholen beter zouden zijn. De ouders zijn tevens van mening dat kleine scholen beter voor hun kinderen zijn dan grote scholen.

Het percentage Nederlanders en ouders dat meent dat grote scholen beter zijn, blijft zeer klein (slechts enkele procenten). Naast de grote groep die meent dat kleine scholen beter zijn, is er een redelijk deel dat meent dat de omvang van de school niets uitmaakt.

Ouders met kinderen op een kleine school zeggen ook vaker dat een kleine school beter is. Dat geldt voor zowel het basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Zo meent 86 procent van de ouders met een kind op een basisschool met 100 of minder kinderen dat een kleine school beter is, volgens 11 procent van deze ouders maakt het niets uit. Onder de ouders met een kind op een basisschool met minstens 300 leerlingen meent nog 62 procent dat een kleine school beter is en maakt het volgens 36 procent niets uit.

In het voortgezet onderwijs zien we een zelfde beeld. 92 Procent van de ouders met een kind op een school van maximaal 500 leerlingen vindt een kleine school beter. 64 Procent van de ouders met een kind op school met meer dan 1000 leerlingen meent dat een kleine school beter is. Het percentage dat meent dat het niets uitmaakt groeit naarmate de school van hun kind in omvang toeneemt.

Tabel 5.1 - Geschat aantal leerlingen op school van kind, in categorieën

	basisonderwijs		voortgezet onderwijs	
	2000	2001	1999	2001
0-125	16%	15%	1%	1%
126-250	43%	40%	6%	5%
251-500	31%	35%	17%	10%
501-1000	3%	4%	24%	29%
1001-2000	0%	-	33%	35%
meer dan 2000	0%	-	5%	7%
weet niet/geen idee	7%	7%	14%	12%
gemiddeld aantal leerlingen	255	264	1.183	1.174

Grootte van scholen

Zijn er verschillen tussen ouders die hun kinderen naar relatief kleine respectievelijk grote scholen sturen. In voorgaande jaren is telkens gebleken dat er nauwelijks verschillen zijn in waardering (rapportcijfers, tevreden, zorgpunten). Als er al verschillen waren, dan waren deze vaker in het voordeel van grote scholen. Ook dit jaar treffen we nauwelijks verschillen aan tussen kleine en grote scholen. Het enige significante verschil is dat ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs de persoonlijke aandacht voor het kind vaker voldoende achten op kleine scholen dan op grote scholen. Op grote scholen denkt 70 procent dat dit voldoende is, terwijl op kleine dit 85 procent voldoende vindt.

Andere opmerkelijke, maar niet-significante verschillen, waren:

	groot	klein
persoonlijke aandacht voor kind is voldoende	70	85
school wordt voldoende schoongemaakt	55	64 (n.s.)
gedragsproblemen als zorgpunt	50	64 (n.s.)
zorgen over vernieuwingen in voortgezet onderwijs	28	38 (n.s.)

Tabel 5.2 - Gemiddeld aantal leerlingen per categorie, 2001

	basisonderwijs			voortgezet onderwijs		
	range	gemidd.	n	range	gemidd.	n
klein	<200	125	108	<700	415	93
middengroep	200-280	229	125	700-1400	1.027	151
groot	>280	402	141	>1400	2.034	108

5.2 'Witte' en 'zwarte' scholen

Bijna 40 procent van de ouders en de doorsnee-Nederlander meent dat 'witte' scholen beter zijn dan 'zwarte'. Het zijn met name de minder goed geïnformeerde respondenten en ouders die menen dat 'witte' scholen beter zijn dan 'zwarte'.

In de grote steden speelt het probleem van 'witte' en 'zwarte' scholen. Scholen in een buurt waar veel allochtonen wonen, trekken veel allochtone leerlingen aan. Ouders met autochtone leerlingen zouden door het hoge aantal allochtone leerlingen kiezen voor een andere school, uit angst dat hun kind een taalachterstand of andere leerachterstanden zou oplopen. De differentiatie van allochtone en autochtone leerlingen, werkt het fenomeen 'witte' en 'zwarte' scholen in de hand. De Nederlanders en de ouders zijn gevraagd of zij denken dat er een kwaliteitsverschil is tussen 'witte' en 'zwarte' scholen.

Tabel 5.3 - Percentage dat 'witte' of 'zwarte' scholen beter vindt, of het niets uit vindt maken?

	Nederlanders		Ouders	
	2000	2001	2000	2001
'witte' scholen beter	34	37	36	38
'zwarte' scholen beter	3	1	1	1
maakt niet uit	55	45	53	47
weet niet	8	17	11	14

Er is een groeiende groep Nederlanders en ouders zonder mening over de kwaliteit van 'witte' en 'zwarte' scholen. Onder de ouders zegt 14 procent het niet te weten, onder de Nederlanders weet 17 procent het niet. Het percentage Nederlanders en ou-

ders die menen dat er geen kwaliteitsverschillen zijn tussen 'witte' en 'zwarte' scholen, is ten opzichte van 2000 gedaald. In 2000 meenden nog meer dan de helft van de ondervraagden dat er geen kwaliteitsverschil was, in 2001 is dit minder dan de helft.

Bijna veertig procent van de ouders en Nederlanders meent dat 'witte' scholen beter zijn dan 'zwarte' scholen. Wie zijn dit? Het zijn met name de minder goed geïnformeerde Nederlanders en ouders - niet of nauwelijks op de hoogte van wat in het onderwijs speelt en (vrijwel) nooit de artikelen over onderwijs in de kranten lezen - die menen dat 'witte' scholen beter zijn dan 'zwarte' scholen. De beter geïnformeerde Nederlanders en ouders zijn vaker van mening dat er geen kwaliteitsverschil is tussen 'zwarte' en 'witte' scholen. Verder menen moeders van kinderen in het basisonderwijs vaker dan de vaders dat 'witte' scholen beter zijn dan 'zwarte' scholen.

Tabel 5.4 - Geschat percentage allochtonen op school, in categorieën, 2001

	basisonderwijs		voortgezet onderwijs	
	2000	2001	1999	2001
0 procent	14	12	3	2
1-5 procent	49	47	29	28
6-25 procent	23	23	29	28
26-50 procent	6	5	11	10
51-75 procent	1	1	1	2
meer dan 75 procent	2	1	0	-
weet niet/geen idee	7	11	27	30
gemiddeld perc. allocht. leerlingen	9.3	8.9	14.4	14.7
≥ 50% allochtonen		n=14		n=21

Tabel 5.5 - Gemiddeld percentage allochtone leerlingen, per categorie, 2001

	basisonderwijs			voortgezet onderwijs		
	range	gemidd.	n	range	gemidd.	n
laag	<2%	0.6	125	<4%	1.8	72
middengroep	2-6%	3.7	129	5-15%	8.8	125
hoog 'grijs'	>6%	21.9	124	>15%	34.8	83

Percentage allochtone leerlingen

Ouders is gevraagd een inschatting te maken van het percentage allochtonen op de school van hun kind. In het voortgezet onderwijs zijn er geen significante verschillen wat betreft rapportcijfers, zorgpunten, tevredenheid, kennis of waardering van het beleid in relatie hiermee. Op één punt is er een significant verschil. Op scholen met een relatief laag percentage allochtonen maakt met zich meer zorgen (57%) over de individuele aandacht voor het kind dan op scholen met een relatief hoog percentage allochtonen (45%).

Ook in het basisonderwijs zijn er weinig significante verschillen aangetroffen tussen scholen met een laag en met een hoog percentage allochtonen. Geen verschillen wat betreft rapportcijfers, zorgpunten, het percentage aardige/lastige kinderen, het percentage tevreden/ontevreden leraren of waardering van het beleid. Op drie aspecten van de tevredenheid blijkt men op scholen met relatief weinig allochtonen meer tevreden dan op scholen met een hoog percentage allochtonen. Dat de persoonlijke aandacht voor kinderen op scholen met een relatief laag percentage allochtone hoger wordt ingeschat is opmerkelijk, omdat op scholen met een hoog percentage allochtonen de klassen kleiner zijn, waardoor persoonlijke aandacht beter mogelijk is.

	laag % allocht.	hoog % allocht.
persoonlijke aandacht voor kinderen voldoende	95	84 (sign.)
gaan kinderen met plezier naar school	99	90 (sign.)
is er voldoende toezicht tijdens de pauze	84	72 (sign.)

5.3 Het Studiehuis

De beeldvorming over het Studiehuis begint steeds duidelijker uit te kristalliseren. Drieënveertig procent van de ouders associeert het Studiehuis inmiddels met zelfstandig leren.

Met de invoering van de Tweede Fase in 1998 in het voortgezet onderwijs, is ook het Studiehuis geïntroduceerd. De invoering van de Tweede Fase betekent een omschakeling op didactisch gebied. Het principe van het Studiehuis legt een grote verantwoordelijkheid bij de leerling. De traditionele klassikale les wordt voor een belangrijk deel vervangen door verschillende soorten opdrachten. Daarbij wordt een groot beroep gedaan op de zelfwerkzaamheid van de leerlingen. Naast 'gewone' lessen komen er begeleidingsuren en zelfwerkzaamheidsuren bij (Onderwijsverslag 1998, inspectie van het onderwijs).

Zijn de doorsnee-Nederlanders en ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs bekend met het Studiehuis? En zo ja, hebben zij enig idee waar het Studiehuis voor staat?

Ongeveer tachtig procent van de Nederlanders is bekend met het begrip Studiehuis. Daarbij moeten we wel melden dat onder de Nederlanders met schoolgaande kinderen het begrip Studiehuis bekender is dan onder de Nederlanders zonder kinderen (respectievelijk 93 en 75 procent). Onder de groep ouders met kinderen in het voortgezet onderwijs is 93 procent bekend met het Studiehuis. Dit is vier procent meer dan vorig jaar, in 2000 was het Studiehuis bekend onder 89 procent van de ouders.

Tabel 5.2 - Eerste associatie met het Studiehuis

	Nederlanders	ouders
(gedwongen) zelfstandig leren	32	43
studiebelasting en -druk	10	13
huis om te leren	8	5
zelfdiscipline/planning eigen werk	7	5
andere wijze van lesgeven	4	4
(alweer) vernieuwing	3	4
voorbereiding op vervolgonderwijs	2	3
vernieuwing leerplan	4	3
overig	17	11
weet niet	13	8

Het Studiehuis wordt door ouders van kinderen in het voortgezet onderwijs erg geassocieerd met zelfstandig leren, maar ook met een zware studiebelasting. De associatie met vernieuwingen in het onderwijs is afgenomen ten opzichte van vorig jaar, ouders en ook Nederlanders hebben een concreter idee gekregen van wat het Studiehuis is.

De doorsnee-Nederlander geeft ook veelal aan dat het Studiehuis te maken heeft met zelfstandig leren, het plannen van eigen werk, een hoge studiebelasting en dat het een 'huis' is om te leren. De groep Nederlanders die een vaag idee heeft van wat het studiehuis is of zelfs helemaal geen associaties erbij heeft, blijft erg hoog. Ongeveer dertig procent heeft er een vaag idee van of weet helemaal niet wat het Studiehuis inhoudt.